

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет соціальних наук і соціальних технологій
Кафедра соціології

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«АКАДЕМІЧНА НЕДОБРОЧЕСНІСТЬ У ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: ДОСВІД СТУДЕНТІВ КИЇВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»**

Виконала студентка 4-го року навчання

Спеціальності 054 Соціологія

Ільніцька Марина Олегівна

Наукова керівниця: Прохорова А. А., к.

соц. н., старша викладачка

Рецензент: Артикуца С. С., магістр

соціології, старший викладач

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою _____

Секретар/ка ЕК: _____

«__» _____ 2024 р.

Київ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПРОЯВІВ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	6
1.1 Поняття та прояви академічної недоброчесності.....	6
1.2 Теоретичні підходи до дослідження академічної недоброчесності та її проявів.....	11
1.3 Сучасні соціологічні дослідження академічної недоброчесності.....	17
РОЗДІЛ 2. ПРОЯВИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ З ДОСВІДУ СТУДЕНТІВ КНУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....	21
2.1 Методологія дослідження проявів академічної недоброчесності з досвіду студентів.....	21
2.2 Специфіка організації навчання та сприйняття академічної недоброчесності студентами КНУ імені Тараса Шевченка.....	24
2.3 Мотиви, чинники та наслідки проявів академічної недоброчесності з досвіду студентів вищих навчальних закладів на прикладі КНУ імені Тараса Шевченка.....	33
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	55
Додаток А Гайд інтерв'ю.....	55
Додаток Б Приклад транскрипту інтерв'ю.....	60

ВСТУП

Академічна недоброчесність - проблема, що існувала протягом тривалого часу у більшості навчальних закладів і завжди мала негативні наслідки як і для безпосередньо учнів, студентів, викладачів, так і, загалом, для освітньої сфери. Починаючи від простого списування і закінчуючи корупційними схемами, студенти та викладачі знаходили способи обійти систему і скористатися її слабкостями з метою отримання власної вигоди.

Безумовно, з початком пандемії Covid-19, а згодом повномасштабного вторгнення, внаслідок переходу на дистанційне навчання, прояви академічної недоброчесності видозмінилися і, ймовірно, масштабувалися. У статті «Academic Dishonesty and COVID-19: A Biological Explanation» зазначають, що з переходом до онлайн-навчання в даний період велика кількість університетів по всьому світу повідомляє про те, що випадки списування та інших проявів академічної недоброчесності зростають. До прикладу, Калгарський університет в Канаді повідомив, що такі практики зросли на 269%. При чому це відбувається не лише через відсутність постійного спостереження викладача, а й через стрес та страх втратити привілеї, що дає вища освіта (Arie R., 2021).

Крім того, зважаючи на рівень корупції в Україні, ми також можемо говорити про більшу поширеність даного явища. Зокрема, у статті «Competition and corruption in education: a lethal combination for academic integrity» йшла мова про таку собі отруйну суміш корупції, нестачі ресурсів та високої конкуренції, яка сприяє розвитку академічної недоброчесності до такої міри, що це нормалізується і стає звичною справою (Bretag T., 2018).

Варто зауважити, що до різноманітних проявів корупції та академічної недоброчесності можуть вдаватися усі учасники освітнього процесу на всіх рівнях. Однак нам було б цікаво попрацювати саме зі

студентами, адже в настільки конкурентному та стресовому середовищі, вони стають однією з найвразливіших груп.

Як відомо, КНУ імені Тараса Шевченка - провідний університет, що посідає перші місця в рейтингах вишів України та є одним з найбільш відомих і престижних навчальних закладів. Беручи до уваги ці факти, на нашу думку, було б доречно націлити основний фокус уваги саме на нього.

Таким чином, дана робота дозволить частково розкрити проблему проявів академічної недоброчесності та може стати допоміжним засобом у створенні механізмів боротьби з цим явищем.

Отже, **об'єктом** дослідження є академічна недоброчесність в вищих навчальних закладах, відповідно **предметом** є академічна недоброчесність у вищих навчальних закладах на прикладі досвіду студентів Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка.

Мета: охарактеризувати та систематизувати академічну недоброчесність у вищих навчальних закладах на прикладі досвіду студентів Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка

Завдання:

1. Визначити поняття та прояви академічної недоброчесності.
2. Виокремити теоретичні підходи до дослідження академічної недоброчесності та її проявів.
3. Виокремити сучасні емпіричні дослідження академічної недоброчесності.
4. Охарактеризувати специфіку організації навчання в КНУ ім. Тараса Шевченка та досвід академічної недоброчесності серед студентів вищих навчальних закладів на прикладі КНУ імені Тараса Шевченка

5. Охарактеризувати мотиви, чинники та наслідки проявів академічної недоброчесності серед студентів вищих навчальних закладів на прикладі КНУ імені Тараса Шевченка

Теоретичну рамку нашого дослідження склала теорія визнання Акселя Хоннета.

В якості **емпіричної бази** нашого дослідження виступали дані, отримані шляхом проведення 10 глибинних інтерв'ю зі студентами КНУ імені Шевченка.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ПРОЯВІВ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

1.1. Поняття та прояви академічної недоброчесності

Академічна недоброчесність є видом шахрайства, що характеризується неправомірною діяльністю учасників освітнього процесу з метою введення інших в оману, що порушує принципи доброчесності. Прикладами такого шахрайства є плагіат, фальсифікація, необ'єктивне оцінювання, тощо (Центр академічної етики та досконалості в освіті «Етос»). Загалом, академічну недоброчесність можна охарактеризувати як будь-яку дію, що спрямована на нечесне здобуття переваги над іншими учасниками навчального процесу.

Академічна недоброчесність - не нова проблема, вона виникла задовго до сучасних університетів, одним з найдавніших прикладів є історія 1400-річного списування державного екзамену в Китаї, а в Америці ще у 1860-х роках відбувалися скандали, пов'язані зі списуванням більшої частини учнів у Єльському університеті (Zachek, A., 2020). «З початку виникнення формалізованої освіти, списування студентів стало викликом для викладачів» (Arnold et al., 2007). Тобто з появою навчальних закладів з певною структурою та правилами, бажання і спроби студентів обійти систему, певним чином досягнути бажаного, не дотримуючись вимог викладачів, з'явилося моментально і така практика продовжується і до сьогодні. Ймовірно, автор цитати говорив про те, що така форма академічної недоброчесності, як списування, - явище настільки давнє та розповсюджене, що воно бере свій початок з перших же сценаріїв, які його уможливили. При цьому, не зважаючи на довготривалість даного явища, викладачі досі намагаються побороти дану проблему.

Питання списування, купівлі робіт, корупційних схем та інших проявів академічної недоброчесності на даний момент стоїть досить гостро. Дослідження Дональда Маккейба показують, що більше 60% студентів зізнавалися, що вдавалися до академічної недоброчесності щонайменше 1 раз, а в вищій школі ці показники доходили до 95% (International Center of Academic Integrity, 2020). Ми періодично дізнаємося новини про нові скандали щодо академічної недоброчесності, як от виявлений плагіат у статті до докторської дисертації колишнього міністра освіти Сергія Шкарлета (Наталія Бушковська, 2020), або підробку документів, що підтверджують освіту публічних осіб, наприклад у випадку з Спартаком Суботою (Кузьменко Ю., 2023).

Безсумнівно існує досить багато причин виникнення академічної недоброчесності. Найбільш очевидними є неефективні підходи студентів до навчання, коли через неорганізованість та виконання завдань в останню хвилину, студенти вдаються до нечесних способів отримати високу оцінку, окрім цього можемо говорити про психологічні чинники, як от прокрастинація, що найчастіше виникає внаслідок завищених очікувань, а також вигорання, тривожність, навіть депресивні розлади. Додатково можемо говорити про несприйняття кордонів, коли студент не зовсім усвідомлює наслідки своєї неправомірної поведінки. Або просто про неухважність, яка найчастіше стає причиною плагіату (Graduate Student Instructor Teaching & Resource Center, 2016). З боку викладачів це звісно ж, найчастіше, бажання отримати особисту вигоду, а також особисті стереотипні переконання, фаворитизм, сексизм, тощо. Часто, умови, в яких учасники освітнього процесу знаходяться, сприяють академічній недоброчесності. До прикладу, на сьогоднішній день в деяких університетах екзамени проходять усно або у формі есе, що створює дуже сприятливе поле для нерівності, домовленостей і різних корупційних схем, оскільки таке оцінювання є більш суб'єктивним (Meier B., 2004).

Також одним з чинників академічної недоброчесності може бути високий рівень корупції в країні і нормалізованість корупційних схем, що, впливаючи на норми та ідеали суспільства, і можуть призводити до поширеності такої форми академічної недоброчесності як корупція у освітньому процесі. До чинників, що сприяють корупції відносять політичні, економічні, організаційно-управлінські, що насамперед характеризуються настабільною ситуацією в даних сферах, зокрема, змінами в політичних інститутах, економічними кризами, недоліками в управлінні та організації влади. Окрім цього, можна говорити про правові фактори, зокрема, відсутність верховенства права та безпідставну мінливість законодавства. Важливо також згадати про ідеологічні та морально-психологічні фактори, наприклад як відсутність системи цінностей, та деморалізація, що призводить до браку в людей впевненості у завтрашньому дні і, відповідно, сприяє використанню неправомірних методів для досягнення бажаного. А також можна говорити про інформаційні, соціальні та культурно-соціальні фактори, що проявляються у незабезпеченості прозорості політики, нормалізації непотизму, корупційних схем та, наприклад, традиційних практик «подяк» (Мельченко В. І., 2021). Ймовірно, вищеперелічені фактори спричиняють хаос в суспільстві, невизначеність і сприяють порушенню встановлених правил. До прикладу, мінливість законодавства спричиняє його «інфляцію», знецінення правил, встановлених ним та ролі держави в цілому (Гладкий В., 2018). А нормалізація корупційних схем та практик, непотизму сприяє поширенню даного типу поведінки. В контексті академічної недоброчесності це могло б проявлятися в нормалізації купівлі робіт, наданні хабарів за підвищення оцінки, або закриття сесії. Можна припустити, що людина, яка потрапляє в середовище з високими рівнями корупції і спостерігає постійну трансляцію даних практик, буде відтворювати таку поведінку.

Загалом, академічна недоброчесність може проявлятися у досить різних формах. До академічної недоброчесності відносять списування,

плагіат, купівлю робіт, корупційні схеми, наприклад, у формі хабарів за закриття предметів, необ'єктивне оцінювання, тощо. Корупція, в свою чергу, також має декілька категорій: у системах селекції, якщо в них экзамени проводяться усно, індивідуально і для кожного університету окремо (у зв'язку з проблемами нерівності у доступі географічно, неефективності та неякісності разюче підвищуються шанси корупції), корумповані системи акредитації (відсутність реформування порядку ліцензування професіоналів); корупція в навчальних матеріалах та ресурсах. Окрім цього можемо говорити про професійну неправомірну поведінку, що, по суті, є зловживанням владою з боку надавачів освіти, як, наприклад, хабарі в обмін на хороші оцінки, необ'єктивне оцінювання, наполягання на прийнятті власних цінностей, дискримінація у будь-якому вигляді або сексуальне насилля, ігнорування неправомірної поведінки інших викладачів. (Heuneman S. P. , 2004). Варто зауважити, що недоброчесність може бути пов'язана не лише з вище переліченими діями, а й з крадіжками, чи пошкодженням інтелектуальної власності, втручанням в навчальні матеріали, поширенням неправдивої інформації, саботажем занять і т.д. (Graduate Student Instructor Teaching & Resource Center, 2016)

Центр академічної етики та досконалості в освіті «Етос» пропонує таку класифікацію видів академічної недоброчесності, як списування, спілкування, підглядання, реплікація, дублікат, фальшування (що вважаються академічним шахрайством), фальсифікація, фабрикація, плагіат, імітація, копії, необ'єктивне оцінювання, відсутність рецензування, а також зловживання службовими обов'язками з метою отримання певної вигоди і надання копії, або відповідей завдань з метою їх використання на заходах навчальної атестації (Сингаївська А., 2018).

Зважаючи на те, що фокусом нашої уваги є безпосередньо студенти КНУ, задля систематизації проявів академічної недоброчесності, ми пропонуємо звернутися до Положення про забезпечення дотримання

академічної доброчесності у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка і, відповідно, виділити такі найбільш поширені прояви академічної недоброчесності:

- **Академічний плагіат** (використання або відтворення результатів напрацювань інших людьми без зазначення їх авторства).
Самоплагіат (використання, або відтворення власних результатів напрацювань як нових).
- **Фабрикація** (вигадування фактів у наукових напрацюваннях, що стосуються освітнього процесу, або досліджень).
- **Фальсифікація** (зміна вже наявних даних у наукових напрацюваннях або освітньому/науковому процесі).
- **Списування** (використання заборонених джерел інформації для виконання завдання, тесту, складання іспиту, тощо).
- **Обман** (надання неправдивої інформації іншим учасниками освітнього/наукового процесу).
- **Хабарництво** (надання (та пропозиція надання), або отримання матеріальної та нематеріальної вигоди учасником освітнього/наукового процесу з метою мати у ньому перевагу)
- **Необ'єктивне оцінювання** («свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання...») (Леонід Губерський, 2022);

На нашу думку, доцільно було б використовувати останню класифікацію, адже дослідження концентрується саме на досвіді академічної недоброчесності студентів, і перелік даних проявів у «Положенні про забезпечення дотримання академічної доброчесності у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» є досить вичерпним, та співвідноситься з наведеними вище класифікаціями. Адже таке явище, як списування може охоплювати підглядання, реплікацію, тощо, а необ'єктивне оцінювання, відповідно, фаворитизм, різноманітні типи дискримінації, зловживання службовими обов'язками і т.д.

На перший погляд, академічна недоброчесність може мати певні позитивні наслідки для студента в короткостроковій перспективі, на кшталт, отримання вищого балу за іспит. Однак, так само він наражає не лише себе, а й своїх одногрупників на ризики, оскільки наслідками академічної недоброчесності можуть стати не лише занижена оцінка, недопуск до іспиту чи відрахування студента. Часто, академічна недоброчесність певного студента впливає на інших, адже ставить їх в нерівні умови навчання (вони мають проводити більше часу за вивченням предметів, коли як недоброчесні студенти його можуть приділяти іншим дисциплінам), оцінювання, отримання стипендій, навіть працевлаштування (Todd-Mancillas, W. R., 1987).

Таким чином, академічна недоброчесність залишається досить серйозною проблемою на сьогоднішній день і має досить багато видів. Серед них: списування, обман, фальсифікація, фабрикація, плагіат та самоплагіат, купівля робіт, хабарництво, крадіжки, пошкодження інтелектуальної власності, втручання в навчальні матеріали, поширення неправдивої інформації, саботаж занять, тощо, з боку викладачів виділяють зловживання службовими обов'язками, необ'єктивне оцінювання наполягання на прийнятті власних цінностей, дискримінація і т. п.. Мотиви учасників навчального процесу та чинники, що сприяють академічній недоброчесності є дуже різноманітними і потребують детальнішого вивчення. Високі рівні академічної недоброчесності у сфері освіти призводять до зниження якості освіти та затверджують недоброчесні моделі поведінки молоді, які згодом можуть переноситися в усі сфери, що, безперечно, потребує уваги.

1.2. Теоретичні підходи до дослідження академічної недоброчесності та її проявів

Досить часто, певні форми поведінки, що не вписуються в норми суспільства прийнято класифікувати, як девіантні. До прикладу, девіантною

поведінкою можуть вважати такі дії, як надмірне вживання алкоголю, наркозалежність, секс-робота, скоєння злочинів, тощо. Однак, водночас, внаслідок нормалізованості алкоголю в нашому суспільстві, повна відмова від нього так само може вважатися прикладом девіантної поведінки і засуджуватися суспільством, хоча це водночас є проявом ведення здорового способу життя.

Намагаючись зрозуміти причину девіантної поведінки, спершу дослідниками були запропоновані теорії, які стверджували, що злочинці біологічно відрізняються від інших людей, а схильність до злочинної поведінки є спадковою. Очевидно, згодом підтвердження цьому не знайшли і зрозуміли, що ідея про вроджені ментальні дефекти та відмінності в генах не відповідала реальності. Відповідно, після цього була запропонована аналітична концепція, що розглядала злочинні дії не просто як поведінку, що суперечить законам, а як ту, що певним чином шкодить суспільству. Однак, далеко не всі форми поведінки, що сприймається членами суспільства, як девіантна, завдають шкоду суспільству. До прикладу, раніше читання книжок жінками вважалося девіантною поведінкою, і на питання «Як це негативно впливає на суспільство?», дійсно досить важко знайти відповідь. До того, ж у різних суспільствах існують різні норми, відповідно, серед них може бути абсолютно різна реакція щодо різної поведінки, вона далеко не завжди буде ідентифікуватися як девіантна. Відповідно, дослідники почали розглядати дане питання з нової перспективи (Гіббс, 1966).

Соціологами не був досягнутий консенсус щодо єдиної загальноновизнаної теорії, що б охоплювала і пояснювала усі аспекти девіантної поведінки повністю. Загалом, існує два типи теорій девіантної поведінки, структурні (соціологічні), що здебільшого концентруються на зв'язку злочинної поведінки та структурі суспільства, та процесуальні (соціально-психологічні), що описують процес, як індивіди приходять до вчинення злочинів, або девіантних дій. Однією з теорій, що належать до

структурних, є безпосередньо теорія анемії, запропонована Робертом Мертом у 1930-х роках, що розглядає девіантну поведінку як адаптацію до життя в суспільствах, що мають соціальну дезорганізацію. В результаті того, що прийнятна суспільством мета не відповідає водночас схваленим суспільством та доступним для незахищених груп населення, засобам, вони вдаються до девіантної поведінки. Як приклад, можна навести людину, яка виросла в сім'ї, що перебуває за межею бідності, і, оскільки вони не мали ресурсів задля отримання вищої освіти, або створення власного бізнесу, з метою матеріального забезпечення або певних досягнень, вона може вдаватися до злочинів (Deflem M., 2017). В нашому випадку можна розглянути ситуацію, коли студенти, що зобов'язані забезпечувати себе самостійно, приділяють багато часу роботі і не мають можливості якісно підготуватися до екзамену або виконати завдання, вдаються до списування, купівлі робіт, тощо.

Відповідно, в такій перспективі очевидно люди будуть по-різному адаптуватися до суспільства. Теорія соціальної напруги, так само запропонована Р. Мертоном, називає чотири вид таких адаптацій: інновації (люди, що не можуть досягнути бажаного легальними або соціально прийнятними методами вдаються до нелегальний), ритуалізм (люди, що пристосовуються до суспільства і слідують його правилам незважаючи на неможливість досягнути бажане), відступництво (люди що відмовляються від норм, цінностей і заохочуваних суспільством цілей, часто такі люди починають використовувати алкоголь, наркотики або інші способи «втекти» від суспільства) та бунтарство (люди, що намагаються змінити встановлені порядки і закони, змінити суспільство) (Clinard, M. B., & Meier, R. F., 1963).

Структурний функціоналізм концентрується на ролі девіантної поведінки в суспільстві, а саме, на визначенні того, що є правильним, а що - ні, визначаючи норми і цінності суспільства. А конфлікціоністська теорія, в свою чергу, звертає увагу на різноманітні нерівності в соціальних групах,

відповідно якісь з них намагатимуться подолати дані нерівності шляхом девіантної поведінки (Libretexts, 2021).

Також не можна не згадати про теорію ярликів, прихильниками якої були Говард Беккер, Едвін Лемерт і Кай Еріксон, що стверджує що дії, вчинені людиною по суті не є негативними чи позитивними, їх «забарвлення» визначається безпосередньо суспільством. Відповідно, прихильники теорії ярликів, в свою чергу, притримуються думки, що людина, яка сприймається суспільством, як злочинець, більш схильна до девіантної поведінки. Іншими словами, стигматизація людини, яка вдавалась до первинної девіації, призводить до соціальної ізоляції, спілкування з девіантною групою і, відповідно, повторенню таких патернів (М. Чутора, 2017). До прикладу, якщо в школі учень вважався двієшником і постійно засуджувався вчителями і характеризувався ними, як «поганий» учень, вступаючи до університету він може продовжувати себе так сприймати, що врешті-решт може сприяти академічній недоброчесності з його боку.

Досить цікавою є теорія диференціальної асоціації, розроблена Едвіном Сазерлендом. За даною теорією, девіантна поведінка індивіда, зокрема та, що сприймається суспільством, як злочинна, виникає внаслідок його соціалізації та комунікації в групах. Відповідно, можна припустити, якщо батьки, сестри та брати, або однокласники часто списували, або, наприклад, давали хабарі в освітньому закладі, така поведінка буде характерною і для індивіда, що житиме в такому середовищі. Едвін Сазерленд виділяє два елементи, що цьому сприймають: навички та/або знання, та раціоналізація, виправдання вчинків. Відповідно, якщо людина отримує доступ до такого обмеженого знання, дізнається про техніки обходу системи і виправдовує свої вчинки, тривалий час чувши репліки, на кшталт «Цей тест надто складний, його всі списують», або «Цей іспит неможливо скласти, за нього всі просто платять» (Matsueda, 2001).

У статті «Theoretical Frameworks for Academic Dishonesty: A Comparative Review» називали п'ять теоретичних підходів до дослідження академічної недоброчесності: теорія стримування, теорія раціонального вибору, теорія нейтралізація, теорія запланованої поведінки та ситуативної етики. Прихильники першої теорії стверджують, що академічна недоброчесність є результатом сприйняття студентами наслідків такої поведінки. Тобто якщо студент вважає, що йому легко вдасться списати тест, або купити роботу, не зіштовхнувшись з санкціями, є більша ймовірність того, що він це зробить. Теорія раціонального вибору є досить схожою, і стверджує, що вибір вдаватися чи не вдаватися до академічної недоброчесності студентом є результатом зважування ризиків і результату. У теорії нейтралізації йшла мова про такий фактор, як наявність низької самооцінки у студентів, відповідно невпевненість у власних силах може призвести до академічної недоброчесності, що, в свою чергу, ще більше понизить їх самооцінку. Прихильники теорії запланованої поведінки вважають, що списування стає результатом сукупності можливості списати та бажання, наміру студента це зробити. І, наостанок, у випадку ситуативної етики припускається, що у випадках непередбачених обставин, студенти можуть вдаватися до академічної недоброчесності, виправдовуючи це такими обставинами. Дані теорії здебільшого походять від теорій злочинної поведінки, відповідно, оскільки далеко не всі індивіди так її сприймають, вони не можуть повністю описати та пояснити академічну недоброчесність (M. DiPietro, 2010).

Академічна недоброчесність - прояв девіантної поведінки з позитивістської точки зору, однак, це не завжди так, якщо говорити про це з інтерпретативної перспективи. Не всі люди вважають, що, до прикладу, допомога подрузі з рішенням складної задачі на важливому тесті - прояв поведінки, що порушує соціальні норми, відповідно вона не буде кваліфікуватися як девіантна. Варто зауважити, що також було б цікаво

розглянути академічну недоброчесність з призми критичної соціології, що б допомогло б пояснити дане явище з огляду на привілейованість одних груп людей над іншими. В результаті формування еліт, груп, що мають владу і переваги над іншими, члени непривілейованих груп не мають відповідних інструментів і можливостей, в результаті чого вони вимушені «обходити» систему для отримання бажаних результатів (William Little, 2023). Таким чином, можна припустити, що непривілейовані студенти унаслідок відсутності можливості навчатися за таких самих умов, як і привілейовані, будуть більш сприятливі до того, що списувати, купувати роботи, і т.д.

На нашу думку, однієї з теорій, що допоможуть якнайкраще розкрити теоретичну рамку для цієї кваліфікаційної роботи, є теорія визнання Акселя Хоннета. Основна її ідея полягає в тому, люди, в цілому, прагнуть до визнання, поваги оточуючих, схваленням досягнень. Однак, звісно ж, трапляються випадки коли за певних обставин це стає неможливим, і людина, навпаки, може почати руйнувати, а не будувати своє життя. Теорія визнання розглядає академічну недоброчесність не як результат низьких моральних стандартів студентів, а бере до уваги проблеми та різноманітні фактори, що можуть призводити до такої поведінки. Теорія визнання перелічує чотири основні фактори, що сприяють поширенню академічної недоброчесності. Перший фактор свідчить про те, що позитивне ставлення студентів, або поблажливе ставлення викладачів до різноманітних проявів академічної недоброчесності буде сприяти її поширенню. У наступній категорії розглядаються такі особисті характеристики, як особистість, звички, гендер, вік, що, можуть сприяти списуванню, купівлі робіт, тощо. До прикладу студенти, що звикли мати високі досягнення рідше вдаються до таких форм поведінки, а студенти, яким притаманна девіантність, низький рівень самоорганізації та бажання «гострих» почуттів - частіше. Окрім цього, часто саме чоловіки є більш сприятливими до академічної недоброчесності, а люди старшого віку, навпаки, рідше вдаються до таких форм поведінки, однак дані

тенденції спостерігають не завжди. Також фактором, що сприяє академічній недоброчесності можуть стати відносини між студентом на навчальним середовищем, до прикладу часто перехід на онлайн-навчання асоціюють з поширеністю академічної недоброчесності. Також в категорію більш вразливих до застосування недоброчесних практик входять міжнародні студенти, що можуть бути не цілком ознайомленими з нормами та правилами. Також стрес, студентський досвід, бажання отримати високий бал, рейтинг, страх втратити престиж або засудження з боку оточуючих можуть сприяти вибору студента вдаватися до недоброчесних методів (Roe, J., 2022).

1.3. Сучасні соціологічні дослідження академічної недоброчесності

На даний момент, питання академічної недоброчесності піднімається досить часто, з огляду на те, що ми постійно зіштовхуємось з більш чи менш масштабними змінами в освітньому процесі, відповідно можемо говорити про досить велику кількість досліджень на цю тематику.

Одним з найбільш сучасних досліджень на дану тематику є «Qualitative Survey of Academic Dishonesty on Higher Education: Identify the Factors and Solutions», в якому, застосовуючи системний аналіз досліджень на тему академічної недоброчесності, дослідники сконцентрувалися на факторах, внутрішніх (особистість, ставлення, рівень мотивації та наполегливості студента, тощо) та зовнішніх (вплив навколишнього середовища, освітнього закладу, викладачів, тощо), що сприяють відтворенню недоброчесних практик та рішеннях, що б допомогли зменшити їх кількість (C. Yindi, Kristian, Sangka K. B., 2022).

Також цікавим є дослідження «Qualitative Study of the Phenomenon of Academic Dishonesty among Students», фокус якого був направлений на причину виникнення такого явища, як академічна недоброчесність та,

загалом, вимірів даного феномену. Провівши 16 глибинних інтерв'ю, дослідники дійшли висновку, що саме цільову орієнтацію особистості можна назвати коренем академічної недоброчесності, однак і зовнішні фактори також можуть цьому сприяти (Khudlan, Z. A., Rahimi, M., & SHakeri, M., 2021). Схоже за метою дослідження було проведено в Австралії, де було опитано 56 студентів і виділено такі фактори, як наприклад, сприйняття і розуміння плагіату студентами, рівень академічних навичок, стилю викладання, особистісних характеристик та зовнішнього тиску (Devlin, M., & Gray, K., 2007).

Говорячи про українські реалії, варто було б зауважити, що після розпаду Радянського Союзу, корупція стала однією з найбільших проблем країни, особливо коли вона стосується сфери освіти, адже, окрім того, що це шкодить якості освіти, це також закріплює у молодих людей таку модель поведінки і нормалізує академічну недоброчесність, таким чином закріплюючи корупцію. За індексом сприйняття корупції Transparency International за 2005 рік, пострадянські країни посіли перші місця поміж найбільш корумпованих країн. Після розпаду СРСР децентралізація та приватизація лише посилили практику хабарів, видів яких розрізняють близько 8: хабарі на вступних іспитах, за безкоштовні бібліотечні послуги, житлові послуги, іспити, дипломні роботи, оцінки, продаж книг, тощо (Heyneman, S. P., Anderson, K. H., & Nuraliyeva, N. (2008). (фрагмент 1.3)

Якщо говорити про соціальні категорії людей, що є найбільш сприятливими до такого прояву академічної недоброчесності, як списування, можемо назвати студентів, що проживають у гуртожитках і самостійно себе забезпечують і, відповідно, приділяють багато часу роботі, готуванню, прибиранню і вдаються до нечесних способів навчання. Окрім цього, студенти з маленьких містечок і сіл, у школах яких були не дотримані стандарти внаслідок недостатнього матеріального забезпечення надавачів освіти або не розвиненої інфраструктури. Також не дотримуються правил

академічної доброчесності студенти, що не виконують домашні завдання, або прийняли рішення здобувати вищу освіту з метою акредитації і отримання диплому, а не для отримання знань (Denisova-Schmidt, E., & Prytula, Y., 2017).

Цікаво, що досвід такого виду академічної недоброчесності, як корупції, різниться навіть за гендером. До прикладу, жінки частіше використовують особисті контакти з отримання хабарів і надають перевагу багаторазовим контактам, до того ж частіше отримують негрошові винагороди, вони частіше виступають у ролі посередника у корупційних угодах і загалом їм пропонують хабарі рідше і менші за вартістю. При тому цікаво, що жінки рідше вважають, що на прояви корупції може впливати стать (Гендерні Аспекти Корупції У Вищій Освіті України, 2011).

Не можна не звернути увагу на корупцію в медичній освіті, адже відомо, що дане явище є одним з небезпечних для сфери здоров'я. На всіх етапах навчання в медичних вищих навчальних закладах існують способи обійти систему, що може включати в себе хабарі за вступ, оцінки, складання іспитів. Найчастіше зустрічаються практики списування, подарунків чи відмічання присутності на парах, на яких насправді студентів не було. Такі явища є досить нормалізованими і часто навіть не класифікуються як корупція. Головна шкода полягає в тому, що в таких студентів як правило немає відповідних знань, що може буквально призвести до смерті його майбутніх пацієнтів (Когут, І., Бізяєв, В., & Брік, Т., 2019).

Відповідно, академічна недоброчесність - явище, дослідження якого є дуже актуальним в Україні, зважаючи на високі рівні корупції та досить розповсюджені практики хабарів. До академічної недоброчесності, безперечно, може вдаватися людина з будь-яким соціальним статусом, з будь-якою спеціальністю, однак деякі з них є більш вразливими до цього, а наслідки з певних перспектив будуть більш тяжкими.

Висновки розділу

Таким чином, академічна недоброчесність - дуже поширене в науковому та освітньому просторі явище. У даному розділі було визначено поняття академічної недоброчесності та наведено класифікації проявів академічної недоброчесності. Академічна недоброчесність була концептуалізована, як неправомірна діяльність учасників освітнього процесу з метою введення інших в оману, використовуючи визначення, наведене Центром академічної етики та досконалості в освіті «Етос». В рамках даної роботи було вирішено дотримуватися переліку проявів академічної недоброчесності, наведених у «Положенні про забезпечення дотримання академічної доброчесності у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка»: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Також було виокремлено теоретичні підходи до дослідження академічної недоброчесності, зокрема теорії девіантної поведінки, теорії злочинів та теорії, що безпосередньо застосовуються у дослідженнях академічної недоброчесності, такі як теорія стримування, теорія раціонального вибору, теорія нейтралізація, теорія запланованої поведінки та ситуативної етики). Варто зауважити, що обраною стала саме теорія А. Хоннета, зважаючи на вичерпне розкриття теми та її аспектів. Окрім цього, було виокремлено сучасні закордонні та українські дослідження академічної недоброчесності, в яких розглядалися аспекти академічної недоброчесності, як, наприклад, фактори та чинники, внутрішні мотиви студентів, що сприяють недоброчесним практикам.

РОЗДІЛ 2

ПРОЯВИ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ З ДОСВІДУ СТУДЕНТІВ КНУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

2.1. Методологія дослідження проявів академічної недоброчесності з досвіду студентів

Зважаючи на те, що для даного дослідження важливо зафіксувати досвід респондентів та їх роздуми, враження, сприйняття щодо нього, а також ймовірну сенситивність теми, було вирішено провести наше дослідження, використовуючи якісні методи, що допомогло детально розглянути тему та охопити її особливості, даючи учасникам та респондентам можливість поділитися своїм досвідом у вільній та розлогій формі. Серед різновидів якісних методів, було вирішено зупинитися саме на напівструктурованих інтерв'ю. Для даного дослідження саме цей метод є релевантним, адже використовуючи його, ми змогли дізнатися про індивідуальний досвід респондентів щодо особливостей досвіду академічної недоброчесності, різноманітності її проявів, їх мотивів, чинників та наслідків.

Вибірка дослідження формувалась за допомогою методу снігової кулі у поєднанні з варіацією за параметрами спеціальності і року навчання, адже дана тема є доволі сенситивною і рекомендація від знайомих допомогла б респондентам почуватися комфортніше і безпечніше. Респонденти були обрані серед студентів КНУ ім. Тараса Шевченка, при чому в термінах вибірки максимальної варіації за цими критеріями опитування студентів проводилося з таких спеціальностей, як психологія, право, міжнародні відносини, міжнародні економічні

відносини, медицина, журналістика та системний аналіз різних років навчання, як бакалаврів, так і магістрів, 3-4 років навчання, бакалаврів. Варто зауважити, що ми не претендуємо на репрезентативність для генеральної сукупності.

У роботі використовувалися первинні дані, що були отримані завдяки проведенню десяти глибинних інтерв'ю, тривалістю 40-60 хвилин студентів КНУ імені Тараса Шевченка. Проводилися інтерв'ю на платформі ZOOM у формі онлайн-бесід. Було вирішено, що такий метод є найбільш оптимальним, адже він сприяє відкритості, щирості та комфорту респондентів, а також є найбільш безпечним в умовах повномасштабної війни.

Таблиця 2.1 Загальні відомості про респондентів

Респондент №	Курс	Стать	Спеціальність	Середній бал
1	4	Жіноча	Психологія	93
2	4	Жіноча	Міжнародні відносини	89
3	3	Жіноча	Право	85
4	4	Чоловіч а	Системний аналіз	74
5	3	Жіноча	Право	75
6	4	Жіноча	Медицина	89
7	3	Жіноча	Системний аналіз	87
8	3	Жіноча	Журналістика	99,5

9	4	Чоловіч а	Міжнародні економічні відносини	80
10	4	Жіноча	Журналістика	95

«Продовження табл. 2.1»

На стадії підготовчого етапу було розроблено гайд, зазначений у *Додатку А*, що в ході розмови з респондентом видозмінювався, зважаючи на обраний метод дослідження, напівструктуроване інтерв'ю, який дозволяє йти за логікою нарації респондента. Гайд був створений за принципом «від широкого - до конкретного» з метою отримання щирих особистих відповідей та налаштування на респондента. У гайді було виділено 7 блоків: «знайомство», що складався з відкритих, досить загальних запитань про спеціальність та університет для налагодження довіри респондента та заохочення його до детальних відповідей, «Концептуалізація», що стосувався визначення академічної недоброчесності задля досягнення розуміння та консенсусу між респондентом та інтерв'юером щодо цього терміну, «Організація навчання в КНУ», де респондентам було запропоновано розповісти про особливості освітнього процесу в їхньому навчальному закладі, «Мотиви», що складався з питань щодо спадаючих на думку респондентів внутрішніх причин та мотивів застосування академічної недоброчесності, «Особистий досвід», націлений на розуміння контексту та перенесення досвіду академічної недоброчесності на особистий рівень, «Чинники», що стосувався зовнішніх обставин, які, на думку респондентів, могли б повпливати на застосування академічної недоброчесності студентами, «Наслідки», тобто блок про наслідки

академічної недоброчесності на думку респондентів та короткий «Соціально-демографічний блок».

Такі блоки були обрані з метою охоплення аспектів такого явища, як академічна недоброчесність і питання були поставлені в такому порядку, щоб респондент почувався комфортно і був заохочений ділитися своїм досвідом.

У процесі проведення інтерв'ю структуру гайду було змінено у зв'язку з фідбеком та відповідями респондентів, для яких певні питання виявилися дещо схожими і порядок блоків виявився дещо не інтуїтивним.

Варто зауважити, що на початку бесід усі респонденти були проінформовані щодо теми та мети дослідження, а також щодо аудіо- та відеозапису на платформі ZOOM з метою збереження відповідей та дали на це згоду. Окрім цього, респондентам надається повна конфіденційність з метою гарантування їхньої безпеки.

10 записаних глибинних інтерв'ю було транскрибовано, один з прикладів бесід розміщено у *Додатку Б*. Дані було закодовано за допомогою програмного забезпечення MaxQDA. Відповідно, було виділено мотиви, чинники та наслідки академічної недоброчесності, згадані респондентами. Окрім цього, була створена класифікація мотивів та чинників академічної недоброчесності, згаданих респондентами.

2.2. Специфіка організації навчання та сприйняття академічної недоброчесності студентами КНУ імені Тараса Шевченка

КНУ ім. Тараса Шевченка є найбільшим університетом України за кількістю студентів, одним з найбільш престижних університетів України з різноманітною кількістю спеціальностей, що респонденти неодноразово виділяли як його плюси. Респонденти повідомляли про різний досвід навчання в КНУ імені Шевченка, беручи до уваги такі фактори, як наприклад, організація навчання, комунікація з адміністрацією університету та викладачами, їх професіоналізм, цінності, підхід до викладання, об'єктивність оцінювання, наповненість та доцільність матеріалу. У деяких респондентів досвід навчання був більш позитивний, інші виділяли здебільшого недоліки.

Відомо, що однією з характеристик, що роблять КНУ імені Шевченка особливим є велика кількість напрямків навчання, інститутів. І досить часто серед плюсів та переваг університету респонденти виділяли саме різноманітну кількість курсів і дисциплін, що дозволяє удосконалювати свої знання у сферах, які не обов'язково стосуються їх спеціальності, розширювати кругозір та поле інтересів. Також, як суттєву перевагу і особливість КНУ ім. Т. Шевченка, виділяли наявність великої різноманітності мов, що могло б стати великою перевагою для студентів, що навчаються на спеціальностях, для яких знання іноземної мови є суттєвою перевагою.

«...Також хочу сказати про мови... Саме я в своїй групі вивчаю англійську, німецьку, інші групи можуть вивчати інші мови. Це може бути ще італійська, інші мови. Іспанська, китайська, арабські мови, західні, східні... Ми якби вчимо багато чого.» (P2)

«...В мене були предмети, такі як дипломатія. Що ще в мене було? Ну, там, країнознавство. Те, що мені, наприклад подобається в моєму інституті, в якому я навчаюся, це те, що ти йдеш на

спеціальність, і вона йде такою різнобічною, що ти не лише заглиблюєшся в економіку, мовні предмети, а маєш можливість дізнатися щось інше.» (P9)

Окрім цього, респонденти здебільшого дають позитивні відгуки щодо викладачів, зокрема коли вони є практикуючими спеціалістами та можуть навести реальні приклади зі своєї практики на курсі, що дуже заохочує та мотивує студентів до навчання. Респондентами зазначалося, що більшість викладачів КНУ ім. Т. Шевченка є дійсно кваліфікованими, професійними, об'єктивними і справедливими людьми, що часто підтримують та допомагають в освітньому процесі.

«І у нас це люди, які, типу, видно, наскільки вони практикують, і що вони тобі дійсно можуть принести оце щось нове, практикуюче.» (P1)

«Майже кожен викладач може розказати якісь приклади свого життя, стосовно того, яку інформацію вони надають.» (P3)

«Імпонують майже всі мої викладачі. Вони такі хороші люди, хороші спеціалісти. Тобто, з ними цікаво на семінарах.» (P5)

До того ж, респонденти зазначали зручні форми контролю за якістю освіти, тобто говорили про зручний та доступний формат іспитів, тестів, контрольних, тощо. А також деякі респонденти вважали наявний розклад занять, практичних та лекційних пар та структуру навчального року в цілому перевагою їхнього університету.

«В моєму університеті немає забагато зайвого оцінювання або там різного роду атестацій, які є, наприклад, в КПІ... Тобто канікули, і сам графік канікул доволі зручний, як мені здається, для

студентів і для викладачів... Ну також розклад, у нас не було занять майже по суботах, точніше взагалі не було, здається.» (P4)

З іншого боку, респонденти часто казали і про недоліки в КНУ імені Шевченка. Незважаючи на позитивні відгуки щодо викладачів, студенти виділяли недосконалий зміст дисциплін та недостатню ступінь наповненості матеріалом, а також застарілу програму на деяких дисциплінах, що демотивувало респондентів через відсутність користі та неактуальності матеріалу на деяких дисциплінах. Респонденти зазначали, що часом дисципліни могли повторювати одна одну, або мати дуже застарілі дані, джерела для вивчення певних тем.

«Є певні предмети, які в нас, по суті, вони під різною назвою, але по факту це одне і те ж саме... » (P2)

«Мені здається, що деякі предмети або повторювалися між собою трошки. А також, можливо, не зовсім up-to-date для мого часу..» (P4)

«...Можна було б взяти, наприклад, якийсь там, підручник, американський, британський, перекласти його на український... І воно краще б засвоювалось» (P9)

Також респонденти повідомляли про проблеми в організації навчання, недостатню комунікацію адміністрації, і, безпосередньо, викладачів, що, за їх словами, негативно впливало на їх ментальний стан, рівень стресу та напруженості, а також рівень довіри. Це могло стосуватися і організаційних питань щодо, до прикладу, розкладу, і освітніх, наприклад відсутності вимог до завдань, або інформації про оцінки впродовж семестру.

«...Я минулого семестру вчилась на мобільності. І щоб мінімально отримати згоду на те, що я можу щось там починати робити, типу, мені треба було пройти реально сім кіл пекла, просто, щоб до когось дібратися.» (P1)

Окрім цього, неодноразово респондентки повідомляли про досвід сексизму, що проявлявся в ставленні, або, безпосередньо, в оцінюванні. Зокрема, респонденти говорили про фаворитизм у бік хлопців, більш поблажливе ставлення в їх бік, особливо якщо це стосувалося спеціальностей, на яких кількість дівчат переважає. Також респондентами зазначалися випадки несправедливого оцінювання, пов'язані з сексизмом, коли представники чоловічої оцінки несправедливо отримували високі бали за неякісно виконані завдання.

«За, типу, це несправедливе виставлення оцінок... у нас, типу, дуже мало хлопчиків на факультеті... коли у нас з'являється хлопчик, і він включає камеру на парі, то всі викладачки одразу такі, типу, «вау» і це дуже, дуже тупо» (P1)

«У мене там однокласник мій колишній навчається... І він каже, що дійсно вона хлопців дуже любить. А дівчат, так, типу, до них досить прискіпливо ставиться» (P2)

До того ж, зазначалися випадки необ'єктивного оцінювання не пов'язані з дискримінацією за певною ознакою, а обгрунтоване респондентами як поганий настрій викладача, чи бажання викладача отримати фінансову вигоду. Були також випадки, коли на оцінку за іспит впливала наявність неформальної бесіди студента з викладачем перед переходом до екзаменаційних питань.

«Таке враження, що він взяв якийсь рандомайзер. Він половині групи поставив, там, умовно п'ятірки. А другій половині він поставив оцінки нижче.» (P9)

«...Він завалив весь курс. У більшості курсу лише трійки. Багатьох відправив на перекладання. Мені казали, що він хоче отримати хабаря.» (P9)

«... Викладач поставив різні бали тим, хто відразу перейшов до іспиту, і тим, хто ще б хотів почати якусь розмову (про день, про погоду)... Буквально на викладача впливає те, з яким настроєм ти до нього будеш говорити, наскільки ти будеш посміхатися.» (P3)

Однак, респонденти наголошували, що здебільшого погоджувалися з оцінюванням, і вважають, що їх бали та рейтинг відповідають докладеним зусиллям. Іноді також повідомляли, що оцінки завищували, тобто респонденти вважали що не знають дисципліну на виставлений викладачем бал.

Респонденти повідомляли про дуже різноманітні форми роботи, як наприклад, участь в семінарських заняттях, тестові завдання, модульні контрольні, письмові завдання, творчі і так далі.

Термін «академічна недоброчесність» здебільшого респондентами концептуалізувався за допомогою прикладів, при тому спочатку наводили такі явища, як плагіат, і списування. Деякі також згадували корупцію і інші форми, при цьому майже усі погоджувалися з переліком явищ, що належать до плагіату у документі «Положення про забезпечення дотримання академічної доброчесності у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка». Лише одна респондентка зауважила, що, можливо, не відносила б списування до переліку проявів академічної недоброчесності, адже, на її думку, це не

стосується привласнення роботи інших людей, або корупційних схем. Вона говорила про те, що використання допоміжних матеріалів при написанні іспиту або тесту може допомогти і в засвоєнні даного матеріалу, або допомогти в ситуаціях, коли людина фізично не здатна засвоїти його самостійно, відповідно це не так негативно впливає на навчальний процес.

«Ну от я не зовсім розумію до чого там списування... Іноді об'єм знань просто фізично неможливо вмістити в голову. І це типу нормально. Списати ще теж треба вміти...» (P10)

Усі респонденти мали досвід списування у тестових формах роботи, письмових завданнях. Також повідомлялося, що вони часто кооперувалися з одногрупниками задля виконання завдань, для яких була передбачена індивідуальна форма роботи. Окрім цього, респондентами також повідомлялось, що списування часто толерується та нормалізується, часом навіть викладачами. Можна припустити, що ставлення респондентів до списування досить нейтральне, часом позитивне. Часто згадувалося, що це могло толеруватися не лише окремим студентом та його одногрупниками, а й викладачами, які лишали аудиторію, даючи студентам можливість використати допоміжні матеріали, або порадитись.

«Списування, навпаки, це, типу, найменш погане, що ти можеш зробити. І тому більшістю людей це толерується, тому що це не щось прям таке катастрофічно жахливе... Більшості людей це здається нормальним» (P1)

«Ну, тобто, списування — це дуже така стандартна річ в нашому університеті... Я частково можу зрозуміти, чому це робиться і з якою метою» (P7)

Одна респондентка також згадувала, що спостерігала такі прояви академічної недоброчесності як фальсифікація та фабрикація. Зокрема, вона розповідала про такі практики під час проведення досліджень. До прикладу, під час написання курсових та дипломних робіт, коли в разі недостатньої кількості респондентів або невідповідності результатів дослідження гіпотезі, студенти могли змінювати відповіді.

«...Знаю, що, коли проводять опитувальники, дуже часто не набирається вибірка. І людина, яка проводить цей опитувальник, вона там «накладе» свої відповіді щоб набрати загалом щось. Або накладе відповіді правильні, щоб підійти під свою гіпотезу.» (P1)

Деякі респонденти зазначали, що купували роботи, або вдавалися до фабрикації даних в своїх дослідженнях. Однак такі практики засуджуються респондентами активніше і сприймаються ними більш негативно. Респонденти зазначали, що про купівлю робіт не розповсюджуються. Респонденти також повідомляли, що в разі викриття на студента накладалися санкції у вигляді низького балу, або неприйняття роботи. Респонденти не мали особистого досвіду корупції, однак деякі респонденти повідомляли, що знають студентів, які давали хабарі за успішність у навчання, наприклад, з метою закриття предмету. При цьому, респонденти дуже активно наголошували на тому, що така практика є неприпустимою і різко негативно відгукувалися про корупцію, кажучи, що особисто ніколи в житті цього б не робили.

«За себе скажу, що, так, я купувала ці роботи. І я, ну, якусь там певну кількість цих работ я купувала тоді» (P5)

Я, насправді, знаю не так багато людей, які це роблять. Типу, моя подруга це робить [купляє роботи]. Вона це виправдовує тим, що

вона, там, фізично не встигає нічого зробити, бо дуже багато працює»
(P1)

«Мені там називали різні розцінки люди. Там і 300, і 500 доларів називали. От у нас з приводу розцінок на предмети... Вони просто, воно такі високі. Ну, там дуже великі суми мені називали.» (P9)

Як зазначалося у статті Джаспера Роу, «Reconceptualizing academic dishonesty as a struggle for intersubjective recognition: a new theoretical model», одним з основних факторів, що сприяє поширенню академічної недоброчесності є саме позитивне ставлення до такої практики (Jasper Roe, 2022). Відповідно, отримані дані можуть бути пов'язані з різним рівнем нормалізації вищеперелічених дій: більш нейтральним ставленням до списування або спільній роботі над індивідуальним завданням, і більш негативним - до купівлі робіт та корупції. Респондентами зазначалося, що часом вони могли працювати над тестом усім курсом, або ділитися допоміжними джерелами задля їх проходження, і списування вважалося найбільш прийнятним проявом академічної недоброчесності. Однак щодо купівлі робіт або практики хабарів, зазвичай знають лише найближчі друзі, адже більшістю це б різко засудилося.

Відповідно, респонденти розповідали про досвід списування, плагіату та обману (прикладом чого може бути купівля робіт). Також деякими респондентами зазначалося, що вони ставали свідками, або учасниками таких проявів академічної недоброчесності як фальсифікація даних (у разі проведення досліджень), хабарництво та необ'єктивне оцінювання з боку викладачів (що відбувалось, наприклад, внаслідок сексизму).

2.3. Мотиви, чинники та наслідки проявів академічної недоброчесності з досвіду студентів вищих навчальних закладів на прикладі КНУ імені Тараса Шевченка

Респонденти надали досить різноманітні варіанти відповіді на питання «Чому студенти вдаються до академічної недоброчесності?». Ними були виділені як і мотиви, тобто внутрішні особисті переживання, бажання, що сприяють списуванню, купівлі робіт, тощо, так і зовнішні обставини, тобто чинники, що до прикладу, виникають внаслідок життєвих ситуацій або політики університету, які можуть позитивно вплинути на зростання кількості випадків академічної недоброчесності. Зважаючи на застосування якісних методів, було б доцільно розглянути мотиви та чинники, що сприяють академічній недоброчесності, використовуючи теорію визнання А. Хоннета у сфері освіти (Roe J., 2022), зокрема концентруючи увагу на двох категоріях: ставлення до академічної недоброчесності серед студентів, їх однокурсників і викладачів та стрес і студентський досвід.

Респондентами виділялися такі мотиви, як бажання зекономити час, або полегшити процес навчання. Зазначалося, що внаслідок знецінення вищої освіти і поширенні думки, що формалізоване навчання у вищих навчальних закладах не є настільки важливим і цінним, у студентів змінюються пріоритети і вони надають перевагу нечесним способам з метою закрити дисципліну, або отримати диплом на противагу отриманні знань.

«Мені здається, що в першу чергу, знову ж таки, це те, що дуже ідеалізована картинка через блогерів, що, от, я навчаюсь, але, я

маю право делегувати свій час, якщо мені не хочеться робити чогось, я краще комусь це доручу» (P1)

«Це те, що, якщо, ну, прикласти менше зусиль для того, щоб закрити. Ось, це як така мета. Тобто все рівно, якби, проблема лише в мотивації, мені здається.» (P4)

Часто респонденти говорили про такий чинник як брак часу, коли, до прикладу, через надмірне навантаження, занадто велику кількість завдань або їх об'єм, студенти не мають можливості приділяти ним достатню кількість часу. Відповідно, у зв'язку з великим навантаженням, або потребою в працевлаштуванні, у респондентів не залишалось часу, сил, мотивації приділити достатню їх кількість навчанню і вдавалися до академічної недоброочесності. Якщо поглянути на дану проблему через призму критичної соціології, можна припустити, що непривілейовані студенти, зобов'язані не лише отримувати знання, а й самостійно забезпечувати себе, не знаходяться у рівних умовах з привілейованими, що може стати причиною проявів академічної недоброочесності серед них.

«Задають багато, одночасно і, типу, кожен викладач думає, що його предмет найважливіший. Тому, дійсно, типу, це також це грає дуже, типу, велику роль, що, типу, часу мало, завдань багато і предметів багато» (P2)

Також студенти часто говорили про такі чинники, як стрес, страх отримати незадовільний або низький бал, втратити престиж, або про психологічний тиск, про що також йдеться в теорії визнання. Внаслідок високого соціального тиску та очікувань, студенти можуть відчувати, що вони не просто повинні, а й зобов'язані отримувати найвищі бали і оцінки задля того, щоб бути прийнятими своїм

оточенням, навіть не зважаючи на те, що іноді такі сценарії не є реалістичними.

«І те саме з іспитами, типу, так, це важливо, тобі дійсно треба його здати, але в нас це просто представляють як щось таке катастрофічно жахливе, що, типу, якщо ти цього не зробиш, ти не людина» (P1)

«Я впевнена, що є студенти, які вдаються до академічної недоброчесності чисто заради того, щоб не бути там гірше когось... Я на 100% впевнена, що це впливає» (P3)

Як один з мотивів, респонденти також виділяють бажання студента отримати високий бал, що виникло внаслідок налаштування на своєрідне переконання щодо спрямування на результат, отримання високих балів або диплому з відзнакою на противагу процесу навчання і отримання знань.

«В нас немає більшого фокусу саме на отримання знань, в нас більше фокус на те, щоб, коротше, отримати оцінку» (P1)

Водночас, деяки респонденти вважають, що такі речі, навпаки, стимулюючими до навчання, і висока конкуренція могла б посприяти тому, що людина приділятиме більше часу і сил з метою бути визнаною і схваленою суспільством.

«Чесно кажучи, я навпаки думаю, що якщо у тебе є якась конкуренція і якийсь страх втратити статус, то ти навпаки будеш більше приділяти уваги навчанню і навпаки будеш старатися зробити це самостійно» (P2)

Такий високий соціальний тиск та очікування в результаті можуть шкодити ментальному здоров'ю студентів. Респонденти

зазначали лінь та прокрастинацію, як причини студентів вдаватися до академічної недоброчесності, а також говорили про ментальні проблеми, з якими можуть зіштовхнутися студенти, наприклад такі, як вигорання, депресія, тощо. В таких умовах студентам досить важко працювати на рівні з іншими одногрупниками, відповідно вони вдаються до академічної недоброчесності з метою скласти дисципліну попри усі фактори.

Окрім цього, деякі респонденти зазначали психологічний тиск викладачів, що також може повпливати на дотримання академічної доброчесності, зокрема бажання студента отримати вищий бал будь-якими методами з метою уникнення приниження, негативної реакції з боку викладача.

«Просто ще також, от, один нюанс, що є такі викладачі, які, типу, ти там буквально щось неправильно зробив і все, типу, вони можуть твоєю помилку, там, не знаю, всю пару обговорювати її, типу, з таким, що, ну, дійсно, дуже емоційно давити» (P2)

Також серед чинників виділяли тиск власних батьків та культуру отримання високих балів. Респондентами зазначалося, що внаслідок ідентифікації успішності респондента, як його характеристики та вимозі отримувати дуже високі результати, що батьками встановлюються як цінність студента, останній відчуває необхідність доводити це будь-якими методами.

«Загалом можна сказати про культуру того, що вважається необхідним отримувати високі бали. І, відповідно, студент, який або студентка, яка відчуває тиск від батьків, відповідно, може вдатися до економічної недоброчесності» (P4)

Згідно з теорією диференціальної асоціації Е. Сазерленда та наявності рольових моделей в дитинстві, які вдавалися до академічної недоброчесності, як фактора сприяння академічної недоброчесності, думки респондентів розділилися. Хтось погоджувався з тим, що якщо дитина протягом усього дитинства ставала свідком того, що дорослі та, загалом, оточуючі, вдавалися до академічної недоброчесності, то вона буде переймати таку модель поведінки, а хтось, навпаки, вважав, що це може мати зворотній ефект.

«Мабуть, все-таки я більше схильна, що це не має тут якогось конкретного впливу з чиеїсь сторони. Просто людина сама для себе це вирішує» (P5)

«Якщо так суб'єктивно казати про інших, то можливо так, але не думаю, що на якийсь високий відсоток людей це б повпливало» (P2)

«Я думаю, що дуже часто впливає. Особливо, якщо є старший брат, сестра, які це робили... Дитина теж до цього звикає, що от у неї всі рідні так робили, казали що це нормально...» (P6)

Щодо побутуючих фраз типу «В нашій країні купити диплом - це нормально», або «Всі списують», або «Вміти списувати - це одна з найважливіших навичок», що по суті нормалізують академічну недоброчесність і її прояви, респонденти здебільшого погоджувалися, що вони можуть сприяти академічній недоброчесності, і, в цілому, корупції, однак велике значення для них мали цінності людини. Вони говорили, про те, що люди, яким з дитинства посіяли думку, що диплом можна купити, або за екзамени можна заплатити йдуть в навчальні заклади з таким сприйняттям реальності і, відповідно, якщо буде стояти вибір між тим щоб щось зробити самостійно чи заплатити і витратити

на це менше зусиль, вони оберуть останнє, що повертає нас до теорії визнання.

«Я певна, що все так і працює. Повилазило вкраїнчиків, які розказують про те, що наша країна корумпована, і вони не хочуть нічого мати з нею спільного, але насправді я певна, що ці люди найбільш і пов'язані з цією корупційною системою, тільки просто на якомусь, можливо, меншому рівні» (P7)

Також респонденти згадували кейси закордонних університетів і їх набагато більш жорстку політику щодо академічної недоброчесності. За словами однієї з респонденток, внаслідок того, що за кордоном різко засуджуються різноманітні форми такої поведінки, студенти й справді набагато рідше вдаються до них

«Але, так, це безпосередньо фактор, що це сприймається нормою. Бо, наприклад, в мене знайома вчиться за кордоном, і для них не існує такого поняття взагалі, щось списати. І для них соромно зізнатись, що ти там щось списував...» (P10)

Окрім цього, респонденти часто повідомляли про брак комунікації з викладачем, а також недостатнє формулювання вимог до завдань, що може сприяти фрустрації респондента і впливати на його досвід навчання.

«Чесно, типу, найбільша, мені здається, проблема в іспитах і в тому, наскільки, типу, неналагоджена комунікація, типу, з викладачем...» (P1)

«Ти нічого не розумієш, що викладач від тебе хоче, а потім він просто не відповідає на твої, повідомлення в плані, що ти хочеш щось уточнити» (P2)

Також одна з респонденток зазначила, що необ'єктивне оцінювання може слугувати не лише проявом академічної недоброчесності, а й, безпосередньо, сприяти поширенню цього явища, якщо студент не буде бачити цінності у вивченні матеріалу і якісній підготовці до пар.

«Навіть якщо ти все вивчиш і тебе не об'єктивно оцінять, то в людини може скластися враження, що її знання нічого не варті...»
(P10)

Також респонденти часто наводили такий чинник, як застарілість матеріалів, що призводить до незацікавленості студентів у навчанні. На думку респондентів, внаслідок незацікавленості студентів у навчанні через неактуальний матеріал, вони будуть вдаватися до академічної недоброчесності.

«Ну, якщо якось оновити, в принципі, учбову програму, прибрати просто непотрібні предмети, які також заважають іноді навчанню... Бо просто не залишається сил на якісь іноді основні предмети через них, бо все одно якийсь час то витрачається» (P10)

Також респонденти стверджували, що перехід на онлайн-формат навчання дійсно сприяв поширенню такої моделі поведінки, як академічна недоброчесність. Можна припустити, що відсутність традиційного навчального середовища негативно вплинула на дотримання правил студентами.

«Коли ми навчались онлайн, ну, дійсно, ми щось там розказуємо, ми щось там пишемо якісь завдання, у нас телефон, тут ноутбук, тут іще щось. Тобто, ну, звичайно, ми набагато менше саме вчимо. Типу, ми набагато більше списуємо.» (P2)

Окрім цього, респондентами було згадане повномасштабне вторгнення та військові дії, їх наслідки, як чинники, що унеможливають якісне навчання та можуть сприяти тому, що студент буде вдаватися до недоброчесних практик.

«Наприклад, там, відключення світла і... Є якісь там обстріли і так далі. Знижується можливість навчатися. Відповідно, для того, щоб якимось все-таки продовжити навчання, відповідно, можна вдаватися до цих технік.» (P4)

Таблиця 2.2 Класифікація мотивів і чинників, наведених респондентами

	Мотиви	Чинники
Ставлення до академічної недоброчесності студентів, однокурсників та викладачів	бажання отримати високий бал задля визнання	тиск батьків, вчителів, одногрупників, тощо
	бажання отримати високий бал внаслідок страху втратити престиж, стресу, тощо	
	бажання отримати диплом, а не знання	знецінення вищої освіти
	бажання закрити дисципліну не досягаючи високих результатів	

		наявність рольових моделей в дитинстві, що часто вдавалися до академічної недоброчесності
		нормалізація академічної недоброчесності
Стрес і студентський досвід	бажання зекономити час	складні життєві обставини, потреба у працевлаштуванні, тощо
	бажання отримати результат на противагу задоволення, користі від процесу навчання	
	бажання полегшити процес навчання	надмірне навантаження (занадто велика кількість завдань або їх об'єм)
	бажання закрити предмет попри незацікавленість у навчанні	брак комунікації з викладачем, необ'єктивне оцінювання
		застарілий матеріал
	онлайн-формат	

«Продовження табл. 2.2»

Одним з наслідків академічної недоброчесності респонденти називали перешкоджання науковому розвитку, тобто якості освіти та прогресу. На їх думку, списування, фальсифікація та фабрикація даних,

купівля робіт, тощо, може перешкоджати отриманню валідних даних та проведенню досліджень.

«Ну, по суті, не буде тоді науки як такої, тому що, типу, суть науки в тому, щоб вона розвивалася, а ми, по суті, що робимо?у» (P1)

А також респонденти зазначали, що високий рівень академічної недоброчесності може вплинути на престиж університету, його репутацію і, безпосередньо, кваліфікацію випускників і рівень довіри роботодавців до них. Респондентами зазначалось, що високі рівні академічної недоброчесності можуть сильно зашкодити ставленню суспільства до університету, і, відповідно, його студентів та випускників, тобто при працевлаштуванні людина може зіштовхнутися з низьким рівнем довіри від роботодавця.

«Ну, типу, перше, що спадає на думку мені, це, там, про престиж, можливо, про репутацію, якщо це національний рівень, то це загалом, типу, про знання, там, про якість цих знань... А потім, більше, якась, можливо, майбутня довіра компанії до випускників даного вищого навчального закладу.» (P2)

«В результаті, типу, більшість людей вийде з просто однаковим дипломом, але з дуже різним багажем знань.» (P3)

Серед позитивних наслідків респонденти виділяли підтримку морального стану та можливість навчання за складних обставин. На їхню думку, студенти, що мають тимчасові складнощі, як наприклад, проблеми з ментальним або фізичним здоров'ям, або фінансові проблеми, тощо, з допомогою списування, або інших проявів академічної недоброчесності, може продовжити навчання, не втративши своє місце в університеті.

«Якщо людина дуже тривожна і їй, там, типу, дуже важко саме з якимось конкретним предметом, типу, при тому, що вона дуже хоче собі ту оцінку, і вона реально не може з цим впоратися, то це, типу, добре, застосувати цю академічну недоброчесність, добре для її морального і психологічного стану» (P1)

До того ж, деякі респонденти зазначали, що одним з позитивних наслідків академічної недоброчесності є можливість студента отримати диплом незважаючи на відсутність інтересу до спеціальності і бажання за нею працювати.

«Але з іншого боку, академічна недоброчесність допомагає людям, які, типу, ще шукають себе, зрозуміти, що це точно не їх» (P3)

В контексті позитивних наслідків говорили про досвід кооперації та взаємодії з однокурсниками, що, до прикладу, допомагає налагодити комунікацію та знайти друзів, навчитися вирішувати проблеми разом.

«Це як міжособистісне спілкування з людьми. Домовлятися, вчитися. Моя спеціальність - це також, можливо, там вчитися домовлятися з іншою людиною.» (P9)

Окрім цього, одна респондентка зауважила, що це може бути корисним з погляду на навички, яка людина отримує в процесі, хоча вважає що це несе мінімальну користь.

«З одного боку, це може бути корисним, тому що, справді, є багато сфер, речей і всього іншого, де треба трошки менше запарюватися, і треба менше від себе вимагати» (P7)

Також респонденти здебільшого погоджувалися з твердженням, що одним з наслідків академічної недоброчесності є поширення моделі такої поведінки.

«Я думаю, що якась недоброчесність в академічному плані, вона породжує, ну, так, недоброчесність і в інших штуках... Якщо ми будемо говорити про хабар в університеті, а що людині потім заважає піти дати хабар поліції?..» (P7)

Висновки розділу

У даному розділі ми сконцентрувалися на досвіді навчального процесу студентів, мотивах, тобто внутрішніх спонуканнях студентів вдаватися до академічної недоброчесності, та чинниках, тобто зовнішніх обставинах, що сприяють поширенню такого явища, як академічна недоброчесність, і наслідках академічної недоброчесності, виділених студентами.

Респонденти поділилися своїм позитивним та негативним досвідом як, безпосередньо, навчання в КНУ імені Тараса Шевченка, так і академічної недоброчесності, свідками або учасниками якої були усі респонденти.

Респондентами був зазначений досить різноманітний перелік мотивів та чинників. Його було розподілено їх за двома категоріями згідно з теорією визнання: «Ставлення до академічної недоброчесності студентів, однокурсників та викладачів», що пов'язана з позитивним або негативним сприйняттям недоброчесних практик, мірою нормалізації або засудження особисто людиною і оточуючими, а також «Стрес і студентський досвід», що пов'язаний з психологічним тиском та

стресом, що переживають студенти внаслідок високих вимог та очікувань. До першої категорії належать такі мотиви, як бажання отримати високий бал задля визнання та бажання отримати високий бал внаслідок страху втратити престиж, або високого рівня стресу, та інших схожих чинників, що можуть бути викликані тиском батьків, вчителів, одногрупників та інших. На вибір списати чи купити роботу, а не зробити її самостійно, може повпливати, наприклад, страх поразки, про що йдеться мова у статті «Reconceptualizing academic dishonesty as a struggle for intersubjective recognition: a new theoretical model» (Roe J., 2021). Також респонденти повідомляли, про такий чинник, як знецінення освіти, процесу навчання, отримання знань в університеті, що може бути пов'язаним з таким мотивом, як бажання отримати диплом, а не знання та бажання закрити дисципліну, не досягаючи високих результатів. Насамкінець, до чинників, виділених у першій категорії були віднесені також такі: наявність рольових моделей в дитинстві, що часто вдавалися до академічної недоброчесності та, загалом, нормалізація академічної недоброчесності, що може сприяти відтворенню такої поведінки дитиною.

Переходячи до другої категорії, пов'язаної з студентським досвідом та стресом, респонденти виділяли бажання зекономити час, що може бути пов'язано з складними життєвими обставинами, потребою у працевлаштуванні, тощо. Цікаво, що в таких випадках може відбуватися процес раціоналізації, тобто студент може виправдовувати списування, купівлю робіт, тощо тим, що він не має достатньо часу на добросовісне навчання. Також респонденти припускали, що бажання отримати результат на противагу задоволенню, або користі від процесу навчання може сприяти тому, що студенти будуть вдаватися до більш недоброчесних практик. До того ж респондентами, згадувався такий

чинник, як надмірне навантаження (занадто велика кількість завдань або їх об'єм), відповідно в студента може виникнути бажання полегшити процес навчання. Також респонденти зазначали, що проблеми в освітньому процесі, як наприклад брак комунікації з викладачем, необ'єктивне оцінювання, застарілий матеріал та онлайн-формат можуть призвести до бажання студента закрити предмет попри незацікавленість і, відповідно, призвести до академічної недоброчесності.

Щодо наслідків респонденти повідомляли про перешкодження науковому розвитку, втрату престижу університету та довіри до їх випускників, нормалізація практик академічної недоброчесності та поширення форм нечесної поведінки. Також виділили позитивні наслідки, такі як підтримка морального стану студентів та можливість навчання за складних обставин.

ВИСНОВКИ

У цій роботі було розглянуто академічну недоброчесність у вищих навчальних закладах згідно з досвідом студентів Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка. У даному дослідженні було концептуалізовано поняття академічної недоброчесності, а саме як вид шахрайства, що характеризується неправомірною діяльністю учасників освітнього процесу з метою введення в оману, що порушує принципи доброчесності, про що йшла мова на сайті Центру академічної етики та досконалості в освіті «Етос». А також було визначено такі прояви академічної недоброчесності, використовуючи «Положення про забезпечення дотримання академічної доброчесності у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», як академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Крім цього, було виокремлено теоретичні підходи до дослідження академічної недоброчесності та її проявів, зокрема було розглянуто теорії девіантної поведінки, теорії злочинів та теорії, що безпосередньо застосовуються у дослідженнях академічної недоброчесності. З метою найбільш вичерпного розкриття теми та її аспектів, у дослідженні увага концентрувалася на теорії визнання А. Хоннета. Також було виокремлено сучасні дослідження академічної недоброчесності.

Було встановлено, що досвід навчання студентами в Київському Національному Університеті імені Тараса Шевченка був доволі різним: деякі студенти відгукувалися більш позитивно, зазначаючи такі плюси, як різноманітність та змістовність дисциплін,

наявність практикуючих викладачів, зручних форм контролю за якістю освіти і розкладу занять. Однак, водночас, респонденти згадували також і про негативний досвід, зокрема про застарілу програму на деяких дисциплінах, проблеми в організації навчання, комунікації адміністрації та викладачів, сексизм, необ'єктивне оцінювання.

Було виділено досить різноманітні мотиви та чинники. Їх було розподілено за двома категоріями згідно з теорією визнання: «Ставлення до академічної недоброчесності студентів, однокурсників та викладачів», а також «Стрес і студентський досвід». До першої категорії належать такі мотиви, як бажання отримати високий бал задля визнання, бажання отримати високий бал внаслідок страху втратити престиж, стресу, тощо, що можуть бути спричинені тиском батьків, вчителів, одногрупників та інших. Також респондентами повідомлялося, що одним з мотивів вдаватися до академічної недоброчесності може стати бажання отримати диплом, а не знання та бажання закрити дисципліну не досягаючи високих результатів, що може перегукуватися з таким чинником, як знецінення освіти. Окрім цього, до чинників, виділених у першій категорії були віднесені наявність рольових моделей в дитинстві, що часто вдавалися до академічної недоброчесності та, загалом, нормалізація академічної недоброчесності.

Щодо мотивів, пов'язаних з студентським досвідом та стресом, респонденти виділяли бажання зекономити час, що може бути пов'язано з складними життєвими обставинами, потребою у працевлаштуванні, тощо. Також респонденти припускали, що бажання отримати результат на противагу задоволення, користі від процесу навчання може сприяти тому, що студенти будуть вдаватися до більш недоброчесних практик. До того ж, згадувався такий чинник, як надмірне навантаження (занадто велика кількість завдань або їх об'єм), відповідно в студента може

виникнути бажання полегшити процес навчання. Окрім цього, за словами респондентів, такі проблеми в освітньому процесі, як наприклад брак комунікації з викладачем, необ'єктивне оцінювання, застарілий матеріал та онлайн-формат можуть призвести до бажання студента закрити предмет попри незацікавленість і, відповідно, призвести до академічної недоброчесності.

Серед наслідків академічної недоброчесності респондентами були виділено такі: перешкодження науковому розвитку, загроза престижності університету та його репутації та кваліфікації випускників, а також рівень довіри роботодавців до них. Однак також респонденти виділяли і позитивні наслідки: підтримка морального стану, можливість навчання за складних обставин, можливість студента отримати диплом незважаючи на відсутність інтересу до спеціальності і бажання за нею працювати, досвід комунікації та взаємодії з однокурсниками, корисних навичок. І в цілому, респонденти підтримували ідею, що одним з наслідків академічної недоброчесності є поширення моделі такої поведінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бушковська, Н. (2020). *87,4% роботи – плагіат: вчені проаналізували статтю в.о. міністра Сергія Шкарлета на докторську дисертацію.* Українська Правда.
<https://life.pravda.com.ua/society/2020/08/10/241919/>
- Гендерні аспекти корупції у вищій освіті України. (2011). *Інститут Прикладних Гуманітарних Досліджень.*
<http://iahr.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/130.pdf>
- Гладкий В. (2018). Мінливість і занепад законодавства: постановка питання. *ResearchGate.* <https://doi.org/10.5281/zenodo.1403903>
- Губерський Л. (2022). Положення про забезпечення дотримання академічної доброчесності у Київському Національному Університеті імені Тараса Шевченка.
http://senate.knu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Положення_академічна-доброчесність.pdf
- Кузьменко, Ю. (2023). *На Спартака Субботу відкрили кримінальну справу. Ідеться про підроблення документів.* Суспільне Новини.
<https://suspilne.media/582469-na-spartaka-subbotu-vidkrili-kriminalnu-spravu-idetsa-pro-pidroblenna-dokumentiv/>
- Когут, І., Бізяєв, В., & Брік, Т. (2019). Корупційні ризики у системі медичної освіти України. *Підтримка Реформи Охорони Здоров'я.*

https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/01/Koruptsiyni-riziki-v-medichniy-osviti-2019_Final-report_UKR.pdf

Сингаївська, А. (2018). *Академічна недоброчесність*. Центр Академічної Етики Та Досконалості В Освіті «Етос». <http://e-csr.org.ua/node/228>

Чутора М. (2017). Підходи до розуміння сутності явища стигми. *Серія «Педагогіка, Соціальна Робота»*, 24, 199-202. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/12017/1/ПІДХОДИ%20ДО%20РОЗУМІННЯ%20СУТНОСТІ%20ЯВИЩА%20СТИГМИ.pdf>

Academic Misconduct: Cheating, Plagiarism, and Other Forms. (2016). Graduate Student Instructor Teaching & Resource Center. <http://gsi.berkeley.edu/media/Academic-Misconduct.pdf>

Arie R. (2021) Academic Dishonesty and COVID-19: A biological explanation. University Writing Program <https://www.brandeis.edu/writing-program/write-now/2020-2021/arie-rottem/index.html>

Bretag, T. (2018, August 6). *Competition and corruption in education: a lethal combination for academic integrity*. <https://blogs.biomedcentral.com/bmcblog/2018/08/06/competition-corruption-education-lethal-combination-academic-integrity/>

Clinard, M. B., & Meier, R. F. (1963). *Sociology of deviant behavior*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

- Deflem, M. (2017). Anomie, Strain, and Opportunity Structure: Robert K. Merton's Paradigm of Deviant Behavior. *The Handbook of the History and Philosophy of Criminology* (pp.140-155), 140–155.
<https://doi.org/10.1002/9781119011385.ch8>
- Denisova-Schmidt, E., & Prytula, Y. (2017). Ukraine: Endemic higher education corruption. *International Higher Education*, 90, 16.
<https://doi.org/10.6017/ihe.2017.90.9745>
- Devlin, M., & Gray, K. (2007). In their own words: a qualitative study of the reasons Australian university students plagiarize. *Higher Education Research & Development/Higher Education Research and Development*, 26(2), 181–198.
<https://doi.org/10.1080/07294360701310805>
- DiPietro, M. (2010). 14: THEORETICAL FRAMEWORKS FOR ACADEMIC DISHONESTY. *To Improve the Academy*, 28(1), 250-262. <https://doi.org/10.1002/j.2334-4822.2010.tb00606.x>
- Facts and Statistics*. (2020). International Center of Academic Integrity.
<https://academicintegrity.org/resources/facts-and-statistics>
- Heyneman, S. P. (2004). Education and corruption. *International Journal of Educational Development*, 24(6), 637-648.
<https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2004.02.005>

- Heyneman, S. P., Anderson, K. H., & Nuraliyeva, N. (2008). The cost of corruption in higher education. *Comparative Education Review*, 52(1), 1-25. <https://doi.org/10.1086/524367>
- Khudlan, Z. A., Rahimi, M., & SHakeri, M. (2021). Qualitative Study of the Phenomenon of Academic Dishonesty among Students. *Journal of Educational Sciences (JEDUS)*, 145–164. <https://doi.org/10.22055/edus.2021.34596.3109>
- Libretexts. (2021, February 20). 7.3A: Sociological Theories of Deviance. Social Sci LibreTexts. [https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Sociology/Introduction_to_Sociology/Sociology_\(Boundless\)/07%3A_Deviance_Social_Control_and_Crime/7.03%3A_Theories_of_Crime_and_Deviance/7.3A%3A_Sociological_Theories_of_Deviance](https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Sociology/Introduction_to_Sociology/Sociology_(Boundless)/07%3A_Deviance_Social_Control_and_Crime/7.03%3A_Theories_of_Crime_and_Deviance/7.3A%3A_Sociological_Theories_of_Deviance)
- Little, W. (2023, September 7). 8.2. Theoretical Perspectives on Crime and Deviance. Pressbooks. <https://pressbooks.nsc.ca/introductiontosociology3rdedition/chapter/8-2-theoretical-perspectives-on-crime-and-deviance/>
- Matsueda, R. L. (2001). Differential association theory. *Encyclopedia of criminology and deviant behavior*, 1, 125-130.
- Meier, B. (2004). Corruption in the education sector: An introduction. *Unpublished paper. Berlin: Transparency International*, 1-12.

- Melchenko, V. I. (2021). CORRUPTION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS. *Pivdennoukrains'kij Pravničij Časopis*, 1, 37-43.
<https://doi.org/10.32850/sulj.2021.1.6>
- Roe, J. (2022). Reconceptualizing academic dishonesty as a struggle for intersubjective recognition: a new theoretical model. *Humanities & Social Sciences Communications*, 9(1).
<https://doi.org/10.1057/s41599-022-01182-9>
- Todd-Mancillas, W. R. (1987). Academic Dishonesty among Communication Students and Professionals: Some Consequences and What Might Be Done about Them.
- Yindi, C., Kristian, & Sangka, K. B. (2022). *Qualitative Survey of Academic Dishonesty on Higher Education: Identify the Factors and Solutions*. *Journal of Positive School Psychology*.
<https://journalppw.com/index.php/jpsp/article/view/5181>
- Zachek, A. (2020). The History, Evolution, and Trends of Academic Dishonesty: A Literature review. *The Nebraska Educator*.
<https://doi.org/10.32873/unl.dc.ne006>

Додаток А

Гайд до інтерв'ю

Вступна частина

Вітаю! Мене звати Марина.

Спершу хочу дуже подякувати, що ти/ви погодилися поділитися своїм досвідом та взяти участь в інтерв'ю, яке я проводжу в рамках дослідження для дипломної роботи зі спеціальності «Соціологія» у НаУКМА. Темою мого дослідження є «Академічна недоброчесність у вищих навчальних закладах: досвід студентів Київського Національного університету імені Тараса Шевченка».

Тривалість інтерв'ю складатиме близько години, воно буде проходити у формі бесіди. Мені було б дуже цікаво дізнатися про ваш досвід, і я хотіла б попросити вас по можливості відповідати розлого і детально. Хочу також наголосити, що інформація, яку ви повідомите в жодному разі не буде передана третім особам і буде використана виключно з аналітичною метою у моїй кваліфікаційній роботі. Можу запевнити, що вам гарантується повна конфіденційність, доступ до запису матиму лише я та мій науковий керівник, у викладі аналізу не будуть згадані ваші ім'я та особисті дані.

Чи ви надаєте згоду на відео- та аудіозапис на платформі зум, що потрібні для збереження ваших відповідей та їх обробки?

Чи ви можете сказати як до вас краще звертатися?

Якою мовою вам зручніше спілкуватися?

Добре, тоді пропоную перейти до питань, зараз розпочну запис.

БЛОК 1 (Знайомство)

1. Розкажіть, будь ласка, про свою спеціальність.
2. Чи могли б ви розповісти про організацію вашого навчання?
(Уточнюючі: Чи ви навчаєтесь онлайн/офлайн/у змішаній формі? Скільки людей у ваших групах? Як часто ви берете участь в індивідуальних/групових формах роботи? Як у вас проходять семінари, лекції?)
3. Що вам подобається/не подобається в вашому університеті?
(Уточнюючі: в процесі навчання, його організації?)

БЛОК 2 (Концептуалізація)

1. Що таке, на вашу думку, академічна недоброчесність загалом?
2. Чи ви б могли навести приклад прояву академічної недоброчесності?
(Уточнюючі: Можливо ви б могли додати ще? А якщо говорити про прояви недоброчесності з боку викладачів (інші прояви)?)
3. Чи ви ознайомлені з документом «Положення про забезпечення дотримання академічної доброчесності у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка»? Чи ви погоджуєтесь з тим, що всі перераховані в ньому явища (дії) - прояви академічної недоброчесності (за потреби перерахувати)?
(Можливо, якісь зайві, чи, навпаки, щось потрібно додати?)
4. Чи ви стикалися, або, можливо, спостерігали такі прояви в вашому університеті?

БЛОК 3 (Організація навчання в КНУ)

4. Ми вже трохи зачіпали тему організації навчання, чи можливо вам на думку ще спало щось, що було б корисно згадати? Чим на вашу думку, ваш університет відрізняється від усіх інших?

5. Як часто вам доводиться писати роботи, або проходити тестування з оцінюванням онлайн чи офлайн?
6. Як ви оцінюєте ваші результати? Чи ви вважаєте, що ваша оцінка відповідає вашим зусиллям?
7. Чи ви відчували тиск давати хабарі за успішність у навчанні?
8. Чи у вас є традиційні практики «подяк», хабарів? Чи могли б ви детальніше розповісти про те, як це відбувається?
9. Чи у вас є нормою списувати, купувати роботи, тощо?
10. Чи у вас існують якісь механізми контролю за проявами недоброчесності? Чи перевіряють у вас на плагіат роботи чи мають певні системи з обмеження спільної роботи в індивідуальних завданнях?

БЛОК 4 (Мотиви)

1. Якими, на вашу думку, є найбільш поширені причини студентів вдаватися до академічної недоброчесності?
(Уточнюючі: Чи у вас були рольові моделі в дитинстві, або в дорослому віці, що вдавалися до академічної недоброчесності? Чи ви часто чули від знайомих фрази типу: «В нашій країні, купити диплом - це нормально», або «Всі списують» чи «Вміти списувати - одна з найважливіших навичок»? Як ви вважаєте, чи стрес, конкуренція, або страх втратити статус (доступ до престижної роботи) може стати приводом до того, щоб вдаватися до академічної недоброчесності?)
2. Чи ви колись зіштовхувалися з неправомірними (несправедливими) діями, вчинками викладача?
3. Як, на вашу думку, вплинув перехід на онлайн-навчання на дотримання академічної доброчесності?

БЛОК 5 (Особистий досвід + чинники)

1. Якщо для вас це комфортно, чи могли б ми поговорити про ваш досвід академічної недоброчесності? Чи були у вас випадки, коли ви, або ваші знайомі вдавалися до неї? Чому, на вашу думку, вони це робили?
2. Які, на вашу думку, були чинники, що посприяли цьому?
3. Чи спадають вам на думку обставини, за яких би ви (ваші знайомі) цього б не робили?
4. Якби ви були викладачем, щоб ви зробили, щоб ваші студенти намагалися самостійно опанувати дисципліну?

БЛОК 6 (Наслідки)

1. Якими, на вашу думку, можуть бути наслідки академічної недоброчесності?
2. Ви розповідали про випадки, в яких люди вдавалися до академічної недоброчесності, чи були після цього якісь наслідки?
3. Спробуйте виділити по три наслідки на кожному з рівнів: в університеті, індивідуальному?
4. Як ви вважаєте, чи можуть деякі наслідки академічної недоброчесності бути позитивними?
5. Чи вважаєте ви, що одним з наслідків академічної недоброчесності є поширення такої моделі поведінки?

Чи хотіли б ви ще щось додати з приводу цієї теми що, на вашу думку, було б важливим для дослідження?

Добре, тоді насамкінець ще маю вас попросити пройти соціально-демографічний блок.

Соціально-демографічний блок

1. Скажіть, будь ласка, на якому курсі та спеціальності ви навчаєтесь?

2. Якщо вам комфортно, чи могли б ви назвати ваш середній бал?
3. В якому навчальному закладі (школа, гімназія, НВК) ви навчалися до цього?
4. З якого ви міста?
5. В яких умовах ви проживаєте? (самостійно, в гуртожитку, з батьками)

Добре, на цьому мої питання завершилися, зараз я вимкну запис.

Дуже вам дякую за таку цікаву розмову, чи могли б ви поділитися враженнями від данного інтерв'ю?

Якщо вам було б цікаво ознайомитися з результатами дослідження, можете залишити ваші контактні дані.

До Побачення!

Додаток Б

Транскрипт проведеного інтерв'ю

Тривалість інтерв'ю: 58 хв. 32 с.

Мова інтерв'ю: українська, за бажанням респондента.

Дата проведення інтерв'ю: 27.04.2023.

Формат інтерв'ю: відеоконференція в Zoom.

Кодування стенографії: «...» - пауза, «(сміх)» - сміх.

I: Перше питання таке, дуже загальне, чи можеш розказати про свою спеціальність загалом?

R: Так, я навчаюся на освітній програмі журналістика та соціальна комунікація, на третьому курсі. Це, загалом, в навчально-науковому інституті журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Так, а що конкретно треба розповісти, про досвід, чи що?

I: Про організацію навчання можна розказати. Можеш про свою спеціальність, специфіку, або знову ж таки деталі організації навчання саме на вашій спеціальності. Що хочеш.

R: Окей, в мене загалом специфіка моєї спеціальності полягає в тому, що вона дуже практична і потребує багато різних застосувань практичних навичок, використання якихось технологічних штук і всього іншого, тому в цьому питанні, насправді, я можу сказати, наприклад, в контексті

навчання, мої потреби частково задоволені. Так, як таких теоретичних в нас речей дуже мало, тобто здебільшого це все полягає в тому, аби створювати там різні проекти, організовувати там, не знаю, медіа-діяльність на різних рівнях. От, наприклад, ми дуже часто там створюємо проекти в контексті організації своїх власних редакцій, от, і в межах цих редакцій ми там вже робимо якийсь мультимедійний контент. Наприклад, ми можемо створити якісь інтернет-ЗМІ, можемо зробити відеосюжети для новинного випуску, можемо записати подкасти. Тобто це все, воно загалом, з одного боку, може бути забезпечено в межах нашого процесу, тобто, наприклад, в нас є телестудія, є радіостудія, де ми можемо теж це все спокійно зробити. От, а з іншого боку, якщо бути відвертою, здебільшого ми це все робимо завдяки нам самим, тобто ми самі все організовуємо, здебільшого використовуємо якісь підручні засоби, і, якщо ми говоримо про технічне забезпечення, воно є, але воно бажає бути кращим. З приводу організації нашого навчання, зараз я не можу насправді говорити, тому що в нас змінилася адміністрація нещодавно, тобто, у нас новий директор, і він ще себе, як так, не показав, тому я не буду щодо нього говорити, напевно, бо наразі, в принципі, в нас ожило студентське життя, це безпосередньо пов'язано з тим, що у нас функціонує студентський парламент, який організовує дуже багато речей і в контексті навчального процесу, і загалом якісь там речі, пов'язані, не знаю, з особистим розвитком, з запрошенням різних спікерів до нас в університет і таке інше, от тому тут, ну, виходить, в нас є можливість це робити завдяки тому, що нам адміністрація це дозволяє, але з іншого боку все одно ініціатива, вона йде здебільшого від студентства. Але якщо говорити про минулі роки, з цим були насправді проблеми, тому що в нас дуже велика проблема з організованістю самого навчального процесу, в нас дуже багато викладачів, які викладають, навіть, в межах однієї дисципліни, через це в нас дуже багато проблем виникало і непорозумінь в контексті

навчального процесу. Наприклад, ніхто не знає досі скільки в нього балів, який конкретно ми там зараз предмет, ну, окей, ладно, предмет ми знаємо, але просто (не знаємо) який конкретно це блок. Дуже часто, наприклад, в одному предметі були дуже не пов'язані між собою блоки, наприклад, там, не знаю, в мене зараз є кризовий менеджмент, такий предмет, і в межах нього в нас має бути теоретична фізкультура, ну, тобто ми просто теоретично вивчаємо там, умовно, як робити якісь справи без жодного практичного застосування цього. А з іншого боку, в межах цієї дисципліни в нас є, наприклад, підготовка до роботи в бойових діях під час різних небезпек, наприклад, якоїсь ядерної небезпеки, тобто в одному блоці можуть поєднуватись дуже якісь мега корисні практичні штуки, а з іншого боку, якісь дуже сумнівні речі, які ніколи не принесуть мені того, що загалом вимагає моя професія. Також варто ще зазначити, що в нас були дуже великі проблеми з організацією освітнього процесу в контексті розкладу. Це в нас дуже великі проблеми, реально. Особливо були на перших двох курсах, тому що тоді було, як типу, теж частково змішане навчання, але було так, що, наприклад, один курс виходить, інший сидить вдома. І зрештою розклад нам кидали в день у день за декілька годин до пари. Ти не можеш нормально підготуватися до тих пар, тому що ти не розумієш, що на тебе очікує, власне, і який предмет буде. І з цими розкладами в нас реально це була постійна проблема. Сподіваюся, зараз вона буде усунена або хоча б якось частково вирішена. В принципі, зараз вже все більш-менш окей, але тим не менше. Так, з цим були проблеми. От. Ну, загалом це таке основне.

*І: Окей, дякую. А що тобі найбільше подобається в твоєму університеті?
Загалом.*

Р: Найбільше мені подобається, звісно, студентська спільнота, тому що це, власне, люди, серед яких я навчаюся, які мене надихають, які змушують мене робити дуже багато прикольних речей, завдяки яким я стаю і стала тією, хто я є зараз. Тобто це здебільшого реально заслуга тих людей, з якими я навчаюся поруч. Так, ну і це загалом, знову ж таки, не тільки, наприклад, в контексті якогось неформального спілкування, але і загалом вони організовують дуже прикольні ініціативи. Дуже часто в нас якісь студентські проєкти, вони виходять поза межі університету, наприклад, можливо, ти чула там [Перелік проєктів] і таке інше, типу це все з... Ну, це, коротше, медіа. Хто в медіа, той здебільшого знає за ці проєкти, типу вони якраз родом з нашого інституту, з нашого університету. І, тобто, ти бачиш, що ти навчаєшся серед людей, які вже навіть в такому доволі молодому віці доволі впевнено крокують в своєму професійному зростанні. І це тебе дуже стимулює робити так само. Але, окрім студентства, в нас також є, насправді, немало викладачів практиків. Які надають реально хороші знання, вони роблять ці фари наші цікавими. Ну, мені, наприклад, цього семестру дуже пощастило, бо реально якимось так співпало, що вибір викладачів в мене доволі класний. Типу всі вони мають там своє медіа умовно, вони знають, як функціонує це і з позиції журналістів, і як це з позиції медіа-менеджменту все організовується. Тому... Викладачі теж дуже класні... Ну, дуже багато, коротше, класних є. Ну, це, напевно, таке основне. Тому що я думаю, що студенти, викладачі, вони загалом творять весь цей освітній процес, а всі інші це також дуже дотичні персонажі.

І: *Погоджуюсь, насправді. А що тобі найбільше не подобається?*

Р: Не подобається мені, знову ж таки, в деяких аспектах не надто сильно організованість нашої адміністрації. З цим були проблеми. От, і також, що

мені дуже не подобається, це те, що в нас існувала досить довгий час проблема з деякими викладачами, які, насправді, не мали би в нас викладати. Наприклад, це був кейс з [ім'я], от, це, загалом, батько головної редакторки, шеф-редакторки «Лівого берега», [ім'я], і він сам, типу, загалом дуже пов'язаний з багатьма доволі впливовими людьми в Україні, це, зокрема, з ОПЗЖ. Раніше, в нього було дуже багато зв'язків з Верховною Радою, але навіть не в цьому суть, тому що в нього дуже багато було до повномасштабного вторгнення, якихось висловлювань, пов'язаних з дискредитацією країни, з тим, аби нав'язувати студентам якісь свої погляди в контексті проросійськості. Також, він дуже часто... Наприклад, на своєму предметі журналістські розслідування, він міг там сказати, мовляв, журналістські розслідування, вони неможливі без зв'язків, і, типу, вам треба просто навчитися обманювати, і таке інше, тобто, що абсолютно суперечить журналістській етиці і дотриманню всіх професійних стандартів, як таких. От, в нього дуже багато сексистських висловлювань, зокрема, через них нам вдалося, ну, типу, добитися, аби в нього була отримана перша догана. Треба зараз ще знайти докази для того, аби він отримав другу догану, і лише тоді, загалом, наш інститут зможе його звільнити. Але, вони, маю на увазі раніше, ця минула адміністрація, вона, типу, якось дуже емпатично ставилася і реагувала до всього, що там ми говорили з приводу цього викладача, зокрема. От, ну, на це майже не зважали. Коли в нашій адміністрації принесли студенти папку з доказами, де повністю там заскрінені всі його висловлювання, де знято на відео, де він там розказує про те, яка росія класна і таке інше, наш колишній директор сказав, мовляв, та, типу, там щось можна про нього говорити, але, чесно кажучи, я вашу папку з доказами навіть не відкривав. Ну, тобто, і він взагалі ніяк, типу, не відреагував на те, що... Тобто, студенти зверталися зі скаргами. Змінилося, щоправда, цього семестру, минулого семестру багато, бо... Ні, навіть, напевно, все ж таки в цьому. Та, це було

десь в січні, лютому, не взимку, якщо не помиляюся. Тому що наша студентка четвертого курсу, [ім'я], вона зараз служить в Нацгвардії, сама є журналісткою, доволі успішною на свій вік. Вона зняла ТікТок і рілзи в Інстаграмі, де вона розказала про це. І, загалом, за рахунок того, що ми активна медіаспільнота, які, ну, здебільшого, всі у нас працюють в медіа, вони, загалом, ці новини почали тягати в медіа. І так ми зробили розголос цієї ситуації. Ця вся ситуація, вона дійшла до Бугрова, тобто до нашого ректора. От, і, власне, цей викладач отримав догану. Але в чому проблема? Знову ж таки, повертаючись до початків, його не звільнили. Тобто його там щось там тимчасово, там, трошки відсторонили від його обов'язків, від виконання його обов'язків. От, і все. На цьому закрилася ситуація. І ми намагаємося зараз знайти якісь інакші докази, тому що, наприклад, щодо сексизму і проросійськості ми зараз не можемо нічого сказати, бо він, загалом, взяв до уваги. І зараз він нового нічого не скаже. От. Тому зараз така ситуація опинилася в замкненому колі. Ми не знаємо, що з цим робити. І тому я би, чесно, хотіла якоїсь більшої ініціативності від самої адміністрації і, зокрема, від ректорату. І якоїсь більшої... Хотіла би сказати політичної волі, але я не певна, що це так можна казати. Тим, що в контексті університетського життя, але, загалом, просто аби це все якось на це реагувалося, на це звертали більшу увагу, а не лише тоді, коли ситуація набуває вже медійного розголосу і у вас не залишається виходу аби реагувати на це.

І: Ну, взагалі, ви супер молодці, що ви боретесь з такими «цікавими» персонажами. Наступне моє питання вже буде стосуватися академічної недоброчесності. І я хотіла б поговорити, загалом, про те, як ти розумієш цей термін і що загалом, на твою думку, таке академічна недоброчесність? Як би ти сформулювала визначення цього?

Р: Блін, це, насправді, якось дуже складно помістити в якийсь один загальний термін. Академічна доброчесність. Ну, загалом, це коли ти навчаєшся, здобуваєш освіту винятково власними силами, на мій погляд, без допомоги будь-яких інших сторонніх засобів. Ти робиш це чесно, відповідально. Ти не намагаєшся якось обійти систему. Ну, типу, в жодному з випадків. А якщо говорити про приклади... Ну... Академічна недоброчесність, так? Правильно?

І: Угу.

Р: Так. Ну, дуже типовий приклад — це списування. Я так думаю. Так. Теж хабарництво, я думаю, сюди можна віднести. Що ще? Не знаю, там... Можливо, навіть частково там... Ну, не хабарництво, але, наприклад, коли ти дуже добре спілкуєшся з кимось з викладачів, що ви вже переходите на якийсь типовий рівень близькості, і за рахунок цього ти теж отримуєш якийсь профіт для цього, для свого навчання. Угу. От. Ну, це, напевно, таке прям дуже найбільш стандартне. Угу.

І: *Окей, дякую. Я у вас знайшла такий документ — «Положення про забезпечення дотримання академічної доброчесності у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка».*

Чи ти з ним ознайомлювалась, чи ти про нього колись чула?

Р: Насправді, я думаю, що ми десь про цей документ згадували, але в контексті якихось скандалів, типу... Ну, тому що наш університет за рахунок того, що він великий, там трапляються такі моменти і речі. От. Але, типу, так, щоб добровільно з ним ознайомлюватись, напевно, ні, ніколи я з цього не робила, тому що, ну, в мене не було потреби для цього.

І: Там наведені певні явища, які я зараз перелічу. І питання, чи ти погоджуєшся з тим, що усі перераховані в ньому явища належать до проявів академічної недоброчесності? Отже, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво і необ'єктивне оцінювання. Можливо, якісь є зайві для тебе, або, навпаки, ти б ще якісь додала. Ну, от ти казала про, типу, як фаворитизм. Я не знаю, чи це правильний термін, але це як я зрозуміла.

Р: Так, насправді, все інше. А необ'єктивне оцінювання, я ще з цього насправді не зрозуміла. А, почекай. Це, типу, академічна недоброчесність в контексті... Ну, коротше, це загалом, типу, коли викладач необ'єктивно оцінює... Більше ні. Угу. Ну, так, ну, просто, типу, термін необ'єктивного оцінювання, він дуже загальний, він може в собі і вмістити якусь дискримінацію за різними ознаками, і оцей, знову ж таки, там, фаворитизм, як ти назвала. Тому, щоб щось таке додати... Насправді, мені зараз нічого не спадає на думку. Можливо, в ході розмови спадуть.

І: Чи ти стикалась або колись спостерігала такі прояви у своєму університеті?

Р: Так, зараз я подумаю. Та, ну, блін, ну, типу, з приводу, ну, там, напевно, фальсифікація, ще щось. Ну, тобто, списування — це дуже така стандартна річ в нашому університеті. Ну, не знаю, принаймні, там, в моєму оточенні. Я не скажу, що це окей. І, типу, я це абсолютно не виправдовую. Особливо, ну, в багатьох, насправді, речах. Але я частково можу зрозуміти, чому це робиться і з якою метою. Ну, тобто, це, наприклад, не завжди, там, не знаю... Ну, це здебільшого, наприклад, стосувалося якихось предметів, які абсолютно нам були не потрібні. Наприклад, науковий образ світу, типу. І... Ну, особисто для професійного зростання, професійного шляху це не несе

ніякої мети і ніякої користі. Ми про це говорили, адміністрації, знову ж таки. А, до речі, ось ще один кейс. Але, ну, ніхто, на нашу думку, прям так повноцінно не зважає. Вони так, вони модифікували ці предмети і там дуже багато якихось речей викинули. Тому що в минулого курсу це було, наприклад, фізика, хімія, біологія і щось там ще. От. Нам це зробили в такій, більш пояснювальній формі. Тобто, як пізнавальні відео, пізнавальні лекції для загального розвитку. Тому, ну, так. Але я певна, що ми зараз, наприклад, у нас буде тест. І ми стикнемося з цим інцидентом списування. От. Тому, так. Щодо всього іншого... Ну, напевно, ні. Типу, конкретно в мене в оточенні не було абсолютно жодних кейсів хабарництва, якщо ми будемо говорити про це. От. А якщо ми говоримо про необ'єктивне оцінювання, то тут, так. Тут було інколи. В нас були випадки, коли, наприклад, чоловікам просто за їхню статтю ставили вищі бали, ніж тобі. Тому що, ну, так просто захотілося одній викладачці. От. І дуже часто тобі можуть в університеті почати розказувати про те, що журналістика це абсолютно не жіноча справа. Про те, що типу ви тут не маєте бути. Так. Ну, це здебільшого викладачі якоїсь старої закалки, звісно. І це не так прям поширено, але такі випадки були. От. «Журналістика це дуже небезпечна штука і туди жінкам краще не суватися». І це так дуже смішно, насправді, тому що в нас, наприклад, на кожному потоці у нас відсоткове співвідношення чоловіків і жінок - це 95 до 5. Ну, типу. У нас, наприклад, на потоці 108 людей, якщо я не помиляюся, і вісім з них тільки чоловіки. «А всім іншим 100. Ну, ідіть, знаєте, куди. Зі своїми оцими амбіціями журналістськими.» Тому, так, з такими стикалися, насправді. І це, так, це було здебільшого щодо викладачів, які там старші, старшого покоління. От, та, тобі могли сказати, що ти, там, жінка і тобі ніколи не світить робота в цій професії. От, цей [ім'я], зокрема, так говорив. От. Ну, коротше, це, такі випадки траплялися. Конкретно, типу, сексизм і необ'єктивна

дискримінація за статтю. Ну, дискримінації взагалі ніколи об'єктивної не буває. Так, то.

І: Зараз знову повернемося трошки до організації навчання в твоєму університеті. Можливо, ти згадала ще щось, що було б важливо сказати, типу, додати до цієї теми, саме про твій університет? Можливо, ти б могла виділити якісь характеристики або якості організації навчання в ньому, які відрізняють університет Шевченка від усіх інших? Можливо, не від усіх інших, але, типу, якісь такі характеристики, які роблять його особливим?

Р: Ну, я не знаю насправді, наскільки це поширено. Але в нас дуже практикується... Це така річ, типу, як викладання з інших інститутів. Типу, до нас приходять різні викладачі. Наприклад, в мене міжнародну журналістику викладає викладачка з інституту міжнародних відносин. Той самий науковий образ світу у нас викладається з якогось факультету радіотехнології, чи ще там щось. У нас є медицина, її теж викладають з інституту. Біотехнології і всього іншого. Тобто, в нас такий трошки синтез відбувається між викладачами з різних інститутів. І вони, ну, типу, можливо, це пов'язано якраз безпосередньо з моєю професією. Тому що вона потребує залученості багатьох різних навичок. І не завжди це якісь профільні речі. Наприклад, там умовно навчити писати, знімати, створювати контент нас навчають в нашому інституті. Але коли мова йде про якісь прикладні речі, то, наприклад, ми маємо таку інформацію. Що ще про організацію... Так, я зараз подумаю. Ну, загалом, блін, чесно кажучи, більше я не знаю. Ну, в нас ще друга зміна є, що дуже, насправді, незручно. Так, я ходжу на пару в другу зміну, і в нас починаються, здебільшого, другі дні. От, і тривають вони, ну, по-різному. Буває о 5 вечора, буває о 8 закінчується. І якщо це п'ятниця вечір, ну, так невдобно,

якщо чесно. Але я вже, насправді, звикла, напевно, бо я вже три роки, виходить, навчаюся. І, в принципі, це окей. Але це дуже багато дискомфорту приносить, бо в тебе збивається графік часто. Тому що ти ходиш в університет посеред дня, і я не можу дуже часто нормально працювати. Ні зранку, ні ввечері. Тому що я приходжу дуже втомлено з університету після пар о 9-10 вечора. А поки ти там щось зробиш, і це абсолютно, до речі, непродуктивно, до 2-3, ти прокидаєшся знову об 11-10. Ні, ладно, до 10 я не прокидаюся ніколи. Якщо бути відвертою. Окей, 11-12. І потім я дуже швиденько збираюся в університет і біжу на пари. Тобто це якийсь такий постійний день сурка. Але ось ще згадала, до речі, з приводу організації навчання. В нас дуже багато людей працює, починаючи вже з другого курсу. Я думаю, що це прям така особливість нашого університету. Тому що, з одного боку, це перевага, тому що ми можемо одразу з раннього віку доволі здобувати класний практичний досвід в реальних медіа. З іншого боку, це показує те, що в нас багато людей віддає вже пріоритети роботі, а не навчанню. І дуже часто в нас вже академічна якась така складова не сприймається надто серйозно. Тому це, напевно, таке основне, що мені спало на думку наразі.

І: А як, по-перше, якого формату і як часто вам доводиться виконувати якісь завдання на оцінку? Це можуть бути і письмові роботи, і тести, і щось інше.

Р: Насправді, дуже різні бувають штуки. Класичні семінари у нас майже не проводяться ніколи. Це було, можливо, десь на першому курсі трохи, тому що у нас тоді були якісь тематичні спеціалізації. Загалом вони були спільними за предметами абсолютно для всіх медійних спеціальностей, на нашому потоці. Тобто для рекламістів, для видавців, для продюсерів і для нас. Для того, аби ми мали якісь базові навички як в медіапродюсуванні, в

піарі, рекламі і тому іншому, так і, зокрема, в тематичній спрямованості. Там нам теж викладали політику, мистецтво, право і так інакше. Тобто там були у нас, коли ми говоримо про якісь теоретичні предмети, у нас були семінари, треба щось писати, робити. А так, здебільшого, в нас вся робота, вона у вигляді якихось комплексних проєктів відбувається. Це здебільшого, знову ж таки, ми створюємо якісь там онлайн-медіа, де ми повністю робимо неймінг, айдентику, брендинг. Де ми розробляємо якусь піар-стратегію. Потім ми цей медіа самі пишемо, самі ми організуємо в якості роботи. Тобто у нас є умовно рекламове. Є постать головного редактора, який керує цим всім. Є журналісти, які безпосередньо пишуть, знімають чи щось там ще роблять. Є лід-редактори, які це все вичитують. Є дизайнери. Тобто у нас вся ця робота, вона здебільшого полягає в якихось комплексних проєктах. Тільки просто характерна особливість лише в тому, що з семестру в семестр ми змінюємо формат роботи. Наприклад, цього року у нас дуже багато відеопроектів. Прямо реально дуже багато. Кожного тижня ми там знімаємо якісь тіктоки умовно, відео розмовні, ще там щось. В студії ми записуємо новинні сюжети. Тому у нас здебільшого так, побудована робота, яка насправді, я думаю, що дуже нас наближає до якихось виробничих умов. Тому що у нас є якась маленька редакція, яка функціонує. І вже нам дають відповідно від нашого навчального плану якісь там завдання. Наприклад, ми вивчаємо жанр нарису і нам треба наповнити наш інтернет-ресурс, якийсь там медіапроект цими нарисами. Ми там робимо інтерв'ю з кимось, потім це все пишемо, знімаємо, пишемо сценарії якісь там, ще щось. І здебільшого у нас пари проходять в такому руслі, де ми працюємо над чимось великим. І там просто кожен раз ми якимось покроково витягуємо. Тобто ми посилюємо там різні проєкти. От наприклад, в мене зараз є один блок, предмет, який мені дуже-дуже заходить. У нас там, насправді, завдання семестрове таке велике, нам треба зробити як YouTube канал, де ми маємо

зняти по одному відео. Це десь на хвилини 5-7. Але наш викладач розробив таку стратегію, де на кожній парі ми займаємося чимось. А це пари виходять кожного тижня. Там по дві години чи скільки. І там ми приходимо всі процеси від брейнстормінгу, типу як це відбувається в редакції, як правильно організувати весь цей процес, коли в людей умовно немає навіть ідей, а тобі треба щось з цим робити. От до процесу написання сценаріїв, як це все теж поетапно краще скомпонувати, як це все переписувати, критикувати власну роботу. І там як самостійно розуміти. Типу де слабкі сторони твоєї роботи, як їх виправляти вже в процесі. Тому так, я би характеризувала це просто як створення різних медіапродуктів. Це відео контент, радіо контент, тобто аудіо. І текстовий контент в межах. Ну і там типу взагалі випрацьовування всіх навичок, які необхідні в медіасфері за допомогою створення різних медіапродуктів.

І: Ага. А як ти оцінюєш свої результати? Чи ти вважаєш, що оцінка, ну взагалі твій середній бал і оцінки виставлені справедливо? І чи ти вважаєш, що твоя оцінка відповідає твоїм зусиллям, чи ні?

Р: Залежить насправді. Це дуже залежить від семестру, тому що просто вони всі різні за складністю. І наприклад, умовно я можу докладати мінімум зусиль, але виходити на набагато вищі бали, ніж коли, умовно там, семестр набагато складніший, і я стараюся набагато більше, роблю всього більше, тоді в мене результати нижчі. Ну, але я думаю, що більш-менш це доволі об'єктивні оцінки, тому що, ну так, у нас, наприклад, є кейси, коли, умовно там, я ходила менше на пари, ніж інші люди, але разом з тим, оскільки в мене є досвід вже в медіасфері, і я доволі розумію, як працює це все, то я можу виконувати завдання на вищому рівні, ніж люди, які ходять на пари постійно. Ну, там це все роблять, там щось там слухають і таке інше. От, і тому, ну, я думаю, що в нас доволі об'єктивне оцінювання сил,

ну, і старань, і всього іншого, тому що, так, в нас можуть люди бути, які, типу, не так активні в навчальному процесі, але разом з тим, вони всі ті знання десь отримують, і це теж не можна заперечувати.

I: Угу. Чи, ну, я так зрозуміла, що ні, але все одно перепитаю, чи ти колись відчувала тиск давати хабарі за успішність в навчанні?

P: Ні, ніколи такого не було. У нас просто в інституції, чесно кажучи, я не знаю, як може хтось не скласти сесію. Це для мене просто якийсь сюр, бо умовно, що в якихось там прикладних університетах, так, це там, коли ти там щось вивчаєш і щось не знаєш, ну, це безумовно, але, ну, сорі, тут можна реально зробити якийсь мінімум, прям, ну, можливо, це для мене просто мінімум, я не знаю точно, але, ну, для мене прям феномен перескладання в нашому інституті, це якесь дуже дивне явище, і тому я думаю, що в нас не було таких прям випадків, де люди там давали якийсь хабар аби закрити предмет, або там щось скласти.

I: Угу. Ще одне питання, типу, я розумію, що, мабуть, ні, але чи ти колись чула, знову ж таки, про ці практики габарів або подяк?

P: Ні, я не чула жодного разу, напевно. У нас були студенти, які питали, чи можна такою схемою піти, але, ну, це все якось дуже одразу припинялося, присікалося. Угу. Типу на рівні навіть старости групи, тому я сумніваюся, що в нас можливо були випадки, але, принаймні, я ніколи про них не чула.

I: Окей. А чи є у вас норма списувати, або купувати роботи, серед студентів, я маю на увазі. Такі штуки нормалізовані, чи ні?

Р: Ну, от купувати, конкретно, роботи у нас це дуже не нормалізовано, тому що, ну, ви йдете в журналістику, або писати, а потім купуєте роботи, це бред. Списування з приводу цього, я не скажу, що це прям якимось нормалізовано, але я не скажу, що це демонізовано на якихось таких предметах, бо знову ж таки, в нас якісь списування можливі лише за рахунок того, якщо це якийсь теоретичний предмет, тому не скажу, що нормалізовано, але це якимось не сильно засуджується в нас.

І: Окей. Чи існують у вас якісь механізми боротьби з академічною недоброчесністю? Наприклад, там антиплагіат, або...Коли ми, наприклад, пишемо тести, то там дуже-дуже мало часу виділяється на ці запитання, між ними там не можна перемикатися на інші питання.

Р: Так, я розумію, у нас викладачі роблять все можливе, я думаю, аби це в цей момент не допустити. Так, у нас тести теж дуже обмежені кількістю хвилин. Насправді, інколи це дуже сильно заважало, особливо на початках повномасштабного вторгнення, коли люди сиділи без інтернету і без якихось таких штук, і їм насправді було не надто взагалі до навчання, але вони якимось... Ну, бо це були люди фактично біля якихось зон бойових дій, там хтось тільки виїхав з окупації, умовно, десь там сидить в хостелі, в умовній Німеччині, от, і все одно викладачі деякі, типу, намагалися досі імплементувати там ці практики тестів на 5 хвилин і, типу, питань 20, але здебільшого так, типу, у нас є ці штуки, тобто, у нас теж там... доволі обмежений час. З приводу антиплагіату, я насправді не знаю, чи в нас це прям перевіряється кожна робота, але я думаю, що це дуже помітно, де ти пишеш сам, а де ні, і тому викладачі дуже часто, я думаю, можуть самі зрозуміти. Бо, ну, в нас просто немає таких речей, як там умовно якісь ці... Курсові роботи, чи ще щось, тобто, це все... Це здебільшого якийсь твій творчий доробок, а творчий доробок це ще треба постаратися списати

насправді і десь купити, тому, не знаю, я б не сказала, що в нас це прям мега якість поширено. Ще я згадала, якщо говорити про якусь необ'єктивність в оцінюванні, то в нас теж функціонує парламент, тобто в який ти можеш звернутися, подати скаргу на якогось викладача, потім це збирається вчена рада через це, тобто такі механізми теж в нас є. І ще в нас якість, не знаю, наскільки це зараз проводиться теж, але, принаймні, колись в нас були онлайн... В нас стабільно раз в семестр, якщо не помиляюся, проводилися якісь зустрічі з директором в онлайні, де можна було б поскаржитись на якогось викладача, сказати про якісь свої побажання щодо навчального процесу. Я не певна, що воно все бралось до уваги, але принаймні така функція була, якщо говорити щось суперформально.

І: Тепер ми з тобою перейдемо мотивів, якими, на твою думку, є найпоширеніші мотиви студентів вдаватись до академічної недоброчесності?

Р: Найпоширеніші?

І: Загалом можеш перелічувати всі, що спадають на думку.

Р: Загалом, окей. Бувають кейси, я не певна, що це релевантно для нашого інституту, але там умовно, якщо ми говоримо про якісь там, не знаю, міжнародні відносини, право або ще щось. Тобто я не кажу про свій університет, але, загалом, умовно теоретична ситуація. Туди дуже часто можуть дитину в 16-17 років послати батьки і сказати, що це дуже прибуткова професія, клас, будеш вчитися там, будеш заробляти багато грошей, будеш класним. Я думаю, що це за рахунок того, що діти навчаються на тій спеціальності, яка їм абсолютно не подобається, яка їм важка, яка їм не приносить жодного задоволення. Але через те, що вони

намагаються виправдати якісь очікування батьків, або оточення, або ще когось, вони вдаються до цих проявів академічної недоброчесності. Також бувають кейси, наприклад, не знаю, коли людина опиняється в якихось складних обставинах, на мій погляд, особливо там фінансових, вона працює постійно, там мусить заробляти якісь ті гроші на життя, і в неї, відповідно, дуже мало часу на те, аби вчитися, аби повноцінно здобувати вищу освіту. І через це вона теж змушена вдаватися до якихось таких проявів академічної недоброчесності. Комусь, можливо, просто лінє вчитися, і вони так, ну, типу, а на що старатися, якщо я можу просто там списати, умовно, або скопіювати все з Вікіпедії. Ну, я думаю так, що це здебільшого якесь там, ну, це все пов'язане з небажанням здобувати вищу освіту, от, і, ну, хтось просто взагалі може, наприклад, вчитися для диплому, умовно. Ну, тобто, він ніколи не буде працювати за цією професією жодного дня, бо вже, умовно, там людина ходить на якийсь там інакший курс, і розуміє, що це от щось інше вже є покликанням її всього життя, але їй треба якось закінчити ту вищу освіту, тому що вже шкода. От, і вони теж можуть вдаватися до якихось таких проявів академічної недоброчесності. От, ще-ще таке, якщо говорити, можливо, може бути таке, що викладач необ'єктивно оцінює студента, умовно, і через те, що, ну, умовно, немає якихось механізмів, боротьби з цим, людина змушена там вдаватися до хабарництва, аби отримати якийсь високий бал, або, принаймні, той бал, на який вона думає, що заслуговує. Так, до речі, було в моїх батьків, вони дуже часто розказували про такі історії, що, умовно, ти міг знати просто предмет ідеально, але тебе все одно завалять викладачі, тому що не хочеться отримати хабар. Тому ти вже стаєш чисто таким. Тобто ти стимули цієї системи і вдаєшся до цього, попри те, що, там, умовно, ти не надто згоден з цією системою. От, я думаю, що це такі найбільш поширені три коди.

І: Угу. Дякую. А чи ти вважаєш, що наявність рольових моделей в дитинстві, наприклад, там, я не знаю, старші, брати або сестри, або, там, знайомі, якщо вони часто списували, або якщо вони, там, часто давали хабарі, і для них це була норма, чи наявність таких рольових моделей може посприяти тому, що, там, дитина і в майбутньому студент буде робити так само?

Р: Я думаю, що це, безумовно, впливає, але теж залежить від особистості. Тобто, якщо це дитина, яка зростає, коротше, хроніклі онлайн кід, яка зростає в інтернеті, і вона вже вибудовує якусь власну систему цінностей, яка формується поза межами її близького оточення, там, умовно, вона не надто залежить від батьків, то я думаю, що вона може виступати проти таких рішень, там, навіть своїх близьких людей, от, як ти кажеш, рольових моделей, і, тобто, вона може якось сама, не знаю, протоптувати свій шлях без оцих думок про те, що, там, треба комусь дати хабар. Але це ми говоримо про якісь винятки, я думаю. Якщо говорити так комплексно? Ну, я думаю, що так, це, безумовно, має якийсь вплив, бо в тебе є просто якісь приклади для наслідування, здебільшого ми дуже часто повторюємо, ну, несвідому поведінку своїх батьків, якщо ми на це ніколи не звертаємо увагу і не пропрацьовуємо, там, чи, умовно, нашої якоїсь близької людини з оточення. Тому я думаю, що так.

І: Угу. А чи фрази типу «В нашій країні купити диплом — це нормально» або «Всі списують», або «Вміти списувати — одна з найважливіших навичок» — як ти вважаєш, чи ці фрази і упередження також можуть посприяти тому, що людина буде частіше, там, списувати або купувати роботу? Або давати хабарі?

Р: Я певна, що все так і працює. Повилазило вкраїнчиків, які розказують про те, що наша країна корумпована, і вони не хочуть нічого мати з нею спільного, але насправді я певна, що ці люди найбільш і пов'язані з цією корупційною системою, тільки просто на якомусь, можливо, меншому рівні. Тому я думаю, так, всі ці вислови, вони ніби як легалізують твої дії, і ти теж стаєш частиною цієї системи.

І: Добре. Як ти вважаєш, чи стрес, конкуренція або страх втратити статус, наприклад, як доступ до престижної роботи може також посприяти тому, що людина буде частіше вдаватися до академічної недоброчесності?

Р: Ну, так, я думаю. Типу, якщо ми умовно уявимо людину, яка має синдром відмінника, або намагається не підвести чийсь очікування, я думаю, що вона буде вдаватися до якихось несправедливих методів, якщо в неї не виходить це зробити звичайним, адекватним чином. Чесно кажучи, мені дуже важко судити, тому що в мене є своє уявлення про своє оточення. Наприклад, якщо говоримо про хабарництво, то я б ніколи до цього не вдавалася, тому що це просто поза моїми принципами, але я розумію, що такі люди існують. Але, знову ж таки, коли ми умовно говоримо про списування, я не буду лукавити, звісно, я списую, тому що це, знову ж таки, наслідок впливу мого оточення, впливу того, що це нормалізовано в нас, більш-менш у суспільстві, і ти хочеш чи не хочеш, звісно, можна там здаватися, не знаю, якоюсь правильною людиною, яка там біла, пушиста і така інакша, але коли хтось умовно списує, і це вже є несправедливою умовою і чинником здобування балів, оцінок чи ще чогось іншого, то ти теж починаєш це робити. Просто навіть з якогось малого віку, і оскільки ти це робиш з малого віку, тобі здається, що це нормально. Хоча я розумію, наприклад, що в багатьох інших країнах це

абсолютно не окей. Я думаю, що в нас просто проблема в тому, що ніхто конкретно в школі, в університеті не орієнтується на процес, а орієнтується завжди на результат. І тобто, коли людина існує в парадигмі, де все, що тобі потрібно - це просто отримати якийсь бал, а не чомусь навчитися, рано чи пізно вона може вдатися до якихось несправедливих методів здобуття того, що вона хоче. Тому, так, а коли ми говоримо про країни, умовно, західні, США чи інші країни, де все це більше орієнтується просто на сам процес вивчення, і всі хочуть просто вбити за своє знання, а не умовно отримати бал, тому що це не має таке значення, то там, звісно, академічна недоброчесність, вона набагато менш розвинена, ніж у нас.

І: Окей, дякую. А як, на твою думку, вплинув перехід від офлайн до онлайн навчання?

Р: Як вплинуло? Насправді, я не знаю, чи це якось прям мега вплинуло в нас. Те, що там умовно списувати якісь теоретичні предмети було легше, це ясно, але і насправді я не скажу, що в нас це толерувалося викладачами, вони завжди вигадували якісь там типу способи, аби це все мінімізувати. От, ну, а так загалом я не скажу, що щось надто змінилося, бо, знову ж таки, в нас все це більше орієнтується на якісь практичні навички.

І: Угу. Ти розказувала, що ти там декілька разів списувала, чи спадають тобі на думку обставини, за яких би ти цього не робила?

Р: Та, звісно, типу, знову ж таки, мені здається, що це... Блін, як це нормально сформулювати зараз, секунду?

І: Угу.

Р: Ну, мені здається, що якби ми всі були в рівних умовах, умовно, там, цього би не сталося, тому що, ну, типу, камон, ви найбільш розумні люди, якщо ви можете спасати, мов ніхто там не відвідував жодної пари або ще щось. Типу, та. Ну, і я думаю, що це, теж, знову ж таки, якби я розуміла цінність предмету для себе і для свого професійного зростання. Якщо я її не бачу, ну, то мене менше мучить совість, якщо я спишу. Ну, так? Типу, якщо я розумію, що цей предмет, який, справді, мені дуже важливий, ну, я, напевно, не списую ніколи. Ну, тому що я розумію, що це для мене, перш за все. Якись обхідні шляхи шукати мені не має сенсу.

І: Угу. А якби ти була викладачем, що б ти зробила, щоб, типу, максимально постаратись мінімізувати списування або там інші види якись академічної недоброчесності серед своїх студентів?

Р: Угу. Ну, я думаю, що, ну, в мене просто в професії це можливо. Я би, напевно, робила все, аби, кожна робота, вона потребувала якогось творчого дробку. Тому що це дуже важко, насправді, сплагіатити, списати. І, якщо навіть людина це зробить, це буде максимально помітно. І я не думаю, що це буде прийнято нормально. Тому так. Але, взагалі, я думаю, ще би намагалася би якось організувати сам процес роботи, коли не треба умовно там сидіти, щось зубрити, робити вдома це все, а, типу, якось так зацікавити самих студентів, аби вони приходили на твої пари і вже виходили з якимись базовими речами. Тобто, це все треба робити в якомусь такому більш цікавому, розважальному форматі. Наприклад, знову ж таки, повертаючись до того викладача, з яким ми зараз робимо канал. Ну, там такі завдання в нього, які ти ніколи не спишеш. Просто реально ніколи. Тому що, умовно, придумати гіпотезу для свого відео, а потім сидіти з чатом GPT, її критикувати, типу, він сам розробив завдання, де треба тобі сперечатися з чатом GPT і, типу, намагатися його аргументовано

переконати в тому, що ти правий. Ну, тобто, це дуже цікаве завдання, воно дуже таку класну штуку, як критичність і самокритичність прокачує. І разом з тим, ти чогось навчаєшся, тому що для того, аби тобі довести щось в чаті GPT, тобі, по-перше, треба мати свої знання, а по-друге, тобі треба ще перевірити все в інтернеті, аби знати, як точно довести свою думку. Тому, так, я би більше, типу, брала якийсь такий нахил на цікаві оригінальні завдання, які ти не спишеш просто і нічого ти з цим не зробиш.

І: Окей, дякую дуже. Тепер вже блок про наслідки. Якими, на твою думку, можуть бути наслідки академічної недоброчесності? І я зараз питаю не лише про студентів, а загалом про всі рівні, типу, і там на рівні університету, і, можливо, навіть на рівні країни. Чи могла б ти виділити якісь?

Р: Ну, умовно, якщо ми говоримо про лікарів, які списують, це буде напряму залежати від цього життя і здоров'я всієї нації, бо якщо у нас будуть лікарі з фейковими дипломами, ми тут просто будемо хворіти і вмирати від цього. Тому що вони нам просто скажуть, візьми подорожник і пластиром заклеє. Тому, так, я думаю, що це перше, що у нас не буде кваліфікованих якихось працівників, професіоналів своєї справи, і через це це буде безпосередньо впливати на якість нашого життя, тобто на надання якихось послуг, на, знову ж таки, лікування, на, загалом, працювання, нормальне, адекватне функціонування всіх оцих рівнів держави, ну, тобто там конкретно, якщо ми говоримо про якусь роботу, загалом. Також, я думаю, що якась недоброчесність в академічному плані, вона породжує, ну, так, недоброчесність і в інших штуках, ну, тобто, умовно, якщо ми будемо говорити про хабар в університеті, а що людині потім заважає піти дати хабар поліції, або, не знаю, принести хабар, ну, там, умовно,

займатися якимось корупційними зв'язками і схемами в парламенті, ну, тобто це все дуже поєднані між собою речі, і вони, коротше, вони є системними і свідчать не лише про проблему, в якомусь одному аспекті, в одній сфері, тобто, не лише в університеті це все буде спостерігатися. От. Зараз я ще подумаю, що все-таки. Ну, так, загалом. Я думаю, що це, типу, впливає загалом, типу, на психологію людини, в те, що, типу, існує для неї лише якийсь нечесний спосіб щось отримати, і це все породжує проблеми, як на особистому рівні, так і на рівні іншого. Так, і на рівні своєї професійної кар'єри, так і на рівні загалом функціонування держави, тому що це все просочується в інші штуки.

І: А як ти вважаєш, чи можуть бути якісь позитивні наслідки цього?

Р: Позитивні наслідки? Ну, я не знаю, чи це можна вважати позитивним наслідком, але, ну, хоча, я не знаю. Ну, тобто, це взагалі не буде, напевно, позитивним наслідком, коли людина навчається, як отримувати щось, докладаючи менших зусиль. З одного боку, це може бути корисним, тому що, справді, є багато сфер, речей і всього іншого, де треба трошки менше запарюватися, і треба менше від себе вимагати. Але разом з тим, ну, я думаю, що це такий дуже мінімальний, по-перше, відсоток, а по-друге, ну, це екстраполюється на дуже якусь малу область застосування цієї штуці, тому що здебільшого це все одно буде вилитися в те, що ти робиш щось з нечесними методами. Але, так.

І: Ага. А як ти вважаєш, чи одним з наслідком такої поведінки може бути її розповсюдження і поширення?

Р: Ну, так, звісно, безумовно. Тому що людина — це істота соціальна, і якщо ти будеш спостерігати за такою моделлю поведінки скрізь, ти сам

будеш це все повторювати. Ну, і не тільки скрізь, загалом, типу, якщо у тебе будуть якісь такі приклади, і ти будеш це все повторювати через якісь почуття несправедливості, через те, що ти будеш думати, а от, типу, якась людина може це робити легшим способом, чому я не можу це робити, чому я гірший. Тому, так, це безумовно впливає.

I: Добре, на цьому мої питання з приводу цієї теми завершилися. Чи в тебе, можливо, типу, раптом у тебе виникли якісь ідеї або думки, якими ти хотіла б поділитись?

P: Та, напевно, ні. Ну, я думаю, що я вичерпнула дала відповідь на питання.

I: На сто відсотків.

P: Супер.